

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

קטו:

האשה שלום

פרק חמשה עשר

יבמות

בא מ"י פ"ג מהל'
גירושין הל' א סמג
עשין עט טו"ש אה"ע
סימן ז' ע"ש מה':
בב ב ג מ"י פ"ג מהל'
פ"ה ארומה הל' ז':

ליקוי רש"י

דייקא ומינסבא. משום
דהיא גופה דייקא עד
שידעת שמה דהיא ואחר
קך נשאל (לעיל כה.)
דהימניה רבנן לנד אהד
בנשה טעמא מלי משום
דהיא גופה דייקא עד
לדעה נקושטא ומינסבא
[שם פ"ג:] מפני שהיא
עליה לאנשה על פי עד
אחד משום דייקא
ומנסבא דמיון תומרא
שהממת עליה נקושטא
הללא מהו ומהו הקלה
עליה נחמלה כדלמרא
במסכת יבמות (לעיל פס.)
ואמרו להכי נשאלה על פי
עד אחד (בבב"ב יא.)
נימא רבי חנניא בן
עקיבא: דלמא כל מקום
שגזרו חכמים על דבר על
מעשה שהיה לא גזרו אלא
כדוגמת המעשה ולאחר
דבר. ור"א יעמוד בצד
זה. על נה א"א אה
כן היו רגליו נוגעות
בקרקע. משום מעשה
שהיה נכפיה כדלקמן וכל
ספיה מהלכת בלחי
וגזרו על האריות כולן.
אב"ד מעבירם על
הגשר. האילן ורגליו
נוגעות בו. א"א אה ירדן
ובספיה. ולא נשאר
נחיות אלא משטין על
פניו ועומד על זה וירוקק
לנד אהד [חגיגה כג.] ולא
גשר ושאר נחיות דגזירה
שגזרו מממת מאורע אין
להם לגזור אלא מעין
המאורע (שבת טו.) ב"ה
מן הדות תחוב.
והאילו עליו ונטמאו
[חגיגה טס.]

איכא בנייהו דארגיל בה קטטה. פי' למ"ד משום למשקרא
היתה יראה כ"כ לשקר כיון דתחמא ליה ולמ"ד דלמרה
גדדמי כיון דיש קטטה בדבר מועט אמרה גדדמי ול"ג דלרגילא היא
כי לעולם יש לחוש שמשקר כיון ששונאמו וא"ת ואמאי לא משקר
והלל היא משקרת שאמרה גירשתמי
צפני פלוני ופלוני ושיילין להו
ואמרו להד"מ וי"ל דזה לא היתה
עושה שמשקר לומר מת צעלי ואם
יצא תלא מזה ומזה וכל הדרכים
האלו זה^א: לא דברו בקציר א"א
בדוהה. ירושלמי למה קציר א"ר
מנחם לרונקא דשכיה שמי החמה
קודחת בראשו של אדם בשעת הקציר
הלל הא דכתיב ויגדל הילד ויהי היום
ויאל אל אביו אל הקוצרים ויאמר
אל אביו ראשי ראשי ורבנן אמרי
דרישתא שמי:

באותה שעה אמרו האשה

משום דחזו דאיכא עיגונא טפי אס
לא היו מאמינים אותה וא"ת ואמאי
לא מהימנין לה כמגו שהיתה יכולה
לומר גירשתמי^ב למתן דלמא צ"י שני
דכחוצות (דף כג. וס) דליתמר דרבי
המנונא אפי' שלא צפניו ויש לומר
דאין זה מגו שאס תאמינה לומר מת
היתה אומרת כמה פעמים גדדמי
ולכן אין להאמינה אי לא משום דתייש
לעיגונא ועוד וי"ל דההוא אמורא דלמר
שלא צפניו [נמין] אינה מעיזה היינו
דוקא אמתי' דהתם שאומרת אשת
איכא הייתי גרושה אני שיש להאמינה
מטעם דהפה שאסר הוא הפה
שהתיר ואע"ג דאיכא איסור דאשת
איש כיון דשלא צפניו (ה) אינה מעיזה
אבל צלמלא לא היתה נאמנת:

ש"אין

האחין נכנסין בנחיה על
פיה. והא דלמתיין צפרק
המפקיד (ב"מ נח: וס) בשמעו בו
שמת כולי עלמא לא פליגי דמורידין
קרוב לנכסי שצו מני לאוקומי כששמעו
בו צפני עדים דאי צעד אחד מיירי הא
אשה דהכא כעד אחד דמיא אפ"ה^ג
אין האחין נכנסין לנחלה על פיה
וא"ת מ"מ תקשי אדמסיק התם
כי פליגי בשלא שמעו בו שמת פירוש
צפני עדים אלא צעד אחד דאי לא
שמעו בו כלל פשיטא דאין מורידין
וא"כ היכי קאמר שמואל התם
מורידין וי"ל דהכא מיירי לירד ולמכור
והתם מיירי ללכול כדמשמע התם
ולפי זה יש לפרש ששמעו בו שמת
היינו צעד אחד ולאכול דאי צפני
עדים אפי' לירד ולמכור וא"ת וא"כ
היכי פליגי בלא שמעו בו שמת
דמורידין וי"ל דלא שמעו בו שמת
צעד אחד אלא ע"י קול צלמלא
כדלמרי' בשילהי דמס' גיטין (דף טז.)
כששמע פלוני מפלוני ופלוני מפלוני
והלכו להם למדינת הים ומיהו צפ'
בתרא דכחוצות (דף ק. וס) איכא עובדא
כששמעו בו שמת ואיירי צפני
עדים ומיניו למימר נמי הכא ש"א

עד אחד בקטטה. קטטה זינו לצניה והלך למדינת הים וצא עד
אחד ולמר מת מי מהימין אי לא: א"פיה שיקרא. בתמיה אס כרבי
יהודה סבירא לכו דאינה נאמנת אלא כוכה למה הורוה לבנות:
מתני' א"א נבאה מן הקציר. שך היה המעשה כדלמרי' לקמן
ולא התיירו חכמים אלא דוגמתו שהיא
הדבר קרוב לנו ומירתתא ולא
משקרא אלא ממדינת הים אינה
נאמנת: א"א בדוהה. מעשה שהיה
כך היה והוא הדין לכל מקומות:
גמ' דדבריכם. שאחס אומרים
כעין המעשה שהיה צעין: אין י"י
א"א קציר חטים. דמעשה שהיה בקציר
חטים היה כללקמן: גודר. תמרים:
גודר. מלקט חלטים: הכא נמי.
לענין מדינת הים: ש"פ"י. סוף קציר
חטים. שילפי לשון שלף איש (רות ד)
שכבר היה הקציר משתלף ועוצר:
ויעבירם בירדן ובספיה. משום
מעשה שהיה צילדן ובספיה ונטמאו
כדלמרי' לקמן: ויורקם בצד זה. של
נהר דהיינו נמי דומיא דספיה
שפורחין בלחי על פני המים: א"א
ירכיבם על גבי בהמה. מתוך המים
דהיינו נמי דומיא דספיה שהלדס
הנושאן יושב צמקומו וספיה^ד
נטמאו ומוליתו וספיה פעמים
שהיא גושמת ונוגעת בקרקע: א"א
אם כן רגליו. של עליון נוגעות חטים^ה
בקרקע: על הגשר. דלכרעא
קמיכתא היא והלדס המעצין הולך
כל שעה צרגליו ואינו דומה לספיה:
תחוב בקרקעיתו. והאילו הללי של
מי מטאת עליהן ונטמאו: מתני'
תנשא ותמוץ כתובתה. על פיה:
שאלן

למדינה אחרת דלא שכחי אינשי לא מירתת ובית שמאי הכא נמי שכחי
שיירתא מאי מעשה שהיה דאמר רב יהודה אמר שמואל שילפי קציר חטים היו
והלכו עשרה בני אדם לקצור חטים נשכו נחש לאחד מהן ומת ובאת אשתו
והודיעה לבית דין ושלחו ומצאו כדבריה באותה שעה אמרו האשה שאמרה
מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם נימא רבי חנניא בן עקיבא ורבנן בפלוגתא
דבית שמאי וב"ה קמיפ"לגי חנניא^א: לא ישא אדם מי חמאת ואפר חמאת ויעבירם
בירדן ובספיה ולא יעמוד בצד זה ויורק^ב לצד אחר ולא ישיטם על פני המים ולא
ירכיבם לא על גבי בהמה ולא על גבי חבור אלא אם כן היו רגליו נוגעות
בקרקע אבל מעבירם על הגשר אחד ירדן ואחד שאר נהרות רבי חנניא בן
עקיבא אומר לא אמרו^ג אלא ירדן ובספיה וכמעשה שהיה לימא רבנן דאמרי
כב"ש ור' חנניא בן עקיבא דאמר כב"ה אמרי דך רבנן אנן דאמרינן אף כב"ה
עד כאן לא קאמרו^ד בית הלל התם אלא משום דמירתת במקום קרוב מירתת
במקום רחוק א"א מירתת הכא מה לי ירדן מה לי שאר נהרות רבי חנניא בן
עקיבא אמר דך אנא דאמרי אף לב"ש עד כאן לא קאמרי ב"ש התם א"א
משום דאיהי דייקא ומינסבא מה לי מקום קרוב מה לי מקום רחוק הכא משום
מעשה שהיה בירדן ובספיה דהוה מעשה גזור רבנן בשאר נהרות דלא הוה
מעשה לא גזור רבנן מאי מעשה שהיה^ה דאמר רב יהודה אמר רב מעשה
באדם שהיה מעביר מי חמאת ואפר חמאת בירדן ובספיה ונמצא כזית מן
המת תחוב בקרקעית של ספיה באותה שעה אמרו לא ישא אדם מי חמאת
ואפר חמאת ויעבירם בירדן ובספיה: מתני'^ו בית שמאי אומרים תנשא
ותמוץ כתובתה בית הלל אומרים תנשא ולא תמוץ כתובתה אמרו להם בית
שמאי התרתם ערוה חמורה ולא נתיר^ז מומן הקל אמרו להם בית הלל מצינו

א) [לעיל ג:] ויש"ן.
ב) [לעיל כה.] ויש"ן.
ג) אפשיטא. ואע"ג דעד א'
ד) [חגיגה כג.] מוספתא
ה) דפיה פ"ח (ה) שפ"ס:
ו) חגיגה כג. [מוספתא טס
ז) ע"ש.] ו חגיגה כג.
ח) [ערו"ת פ"א מ"ב].
ט) [לעיל פז:] (ט) צ"ל לט
ע"א.

תום' חר מקמאי

איבעיא להו עד אחד
בקטטה מהו ולא
אפשיטא. ואע"ג דעד א'
ירכמה פסק הרב ז"ל
דנאמן ולא אמרי' כיון
דמנין דסניא ליה לא
דקא ומנסבא. שאני התם
דלא מעיקרא טמא ליה
אבל הכא דידעינן כוראי
קטטה [היה] כינו לבינה
ולא דייקא ומנסבא.

הנהרות הב"ח

ח) תום' ד"ה חזקה
וכו' דשלא צפניו נמי
אינה מעיזה:

הנהרות וציונים

א) צ"ל מהו טעמא
דעד אחד כ"ו (גליון):
ב) ע"י פירושו בתי"ש
ד"ה אחת ז"ו (גליון):
ג) צ"ל דרב' (גליון)
והגרי"ב ורש"י צ"ל
בגירסא שלפנינו במרא:
ד) בכל העמוד צ"ל
מירתתא (מצור דבש,
זכ"ה בתי"ש): ה) דפרי'
וירוקק. בחגיגה ובכמה
כת"י כאן ויורקם:
ו) כת"י קאמרי:
ז) ראשונים וכת"י
תתירו, וכמו במשניות:
ח) כת"י וספיה:
ט) "במים" ליתא בתי"י:
י) כת"י גירשני בעלי:
יא) שייך לקמן ק"ו
ע"א (גליון): יב) כת"י
ואפ"ה:

האשה שלום

פרק חמשה עשר

יבמות

ק"ז

(א) כחצות דף גג.
(ב) גיטין כג: לעיל בה.
(ג) מגילה ו: (ד) [ע"ע]
מוס' כחצות גג. ד"ה
שאלו את רבי ויע' מוס'
גה יד: ד"ה מאי לאן.

תוס' הר מקמאי

איבעיא להו בת חמיה
אמנת לומר מה בעלה
או לא. בעו במערבא
חמת הבאה לאחר מכן
מהו. הני תרי בעיי לא
איפשיטו ולחומרא
עבדינן:

הגהות הב"ה

(א) גב' לו דלמא משום
ללא ידעה: (ב) שם
שם הוין וכו' לגירסא
(ד) דבי שאלי חאי' וכו'
ס"ל דאימא: (א) רש"י
ד"ה וינן וכו' גם הוא
אוהב לכ"ל ומינה ג'
נמחק:

ליקוטי רש"י

חזין סחמיהו. ובה
הבזותה ב"ה. וכליה
מפרש צימזום דסניין לה
ומכוונת לקלקלה ואין
לחמיה שמה העירה שמה
בעלה. ויבמתה. אשת
אחי בעלה שונה אשה
ויראה ממנה שמה ימות
אחד משני בעליהן כל
גמיה ויהי נרות זו לו.
ונשין כג: אשת אחי
בעלה אף היא לכתה
ושוחמיה שדוחמיה ימניה
שקופה ליהויה נרחה אם
ימות בעלה בלא גמיה
תמיכה לבעל ובה בעלה
מאשה אחת אלו חמש
גמיה שונות אחת
ויבמתה (ק"ה) מפרש
ועמא אחאי סנו לה ואין
נאמנות לה לטוס עות
היה לרעה (סוטה לא).
מה בין גב' א"מיתא.
המבוא מן אף הגמיה
שאין נאמנות לומר מה
בעלה כגון
ויבמתה ורחה ובה בעלה
נאמנות לבעל גמיה ואף
על פי ע"מיתא לומר דפני
נכתו ופני נחמס ומה פני
גב' לנמנה (ע"ע כ"ה).
לחמיה לא מהמנין
ואנו מהמנין (גיטין שש).
שהבית מוכרה. ולא
עלה ממנין כל על ויע'ל
שם. כמיה. הללו הפנים
שמה מראה למוין הן
מראהו. כן כן א"ב
האדם רחוק. אחר לפי
מה ששם ידע שמצדו
איהו כן הוא מראה לו
פנים (משלי כו, טו).

הגהות וצינונים

(א) רש"י (גליות):
[ב] צ"ל והא תניא.
ועיין חוסי ד"ה והא
(גליות): [ג] צ"ל והתניא
(גליות): [ד] ברע"ב ואו"י
נוסף אומרת: [ה] דפוי'
שקופות: [ו] קמי יבם
ברי' (דפוי') וקאכלה
א"ר יבמתה. (בבא מצ.
וכ"ה בבבא): [ז] דפוי'
פשיט': [ח] מהרש"א
הגיה דרתם (גליות):
[ט] ר"ל מה דאמר שם
דמאן דכתיב לה אוישה
אתיא רוב המונח אלא
דהוא צורה דגופה מסקא אדעתא טפי אבל שונא חמותה לכלתה הוא מחמת מנין ו"א מסקא וכו', וכ"ה ברש"י (גליות): [פ] נראה דצ"ל ובת חמותה טיירי שמת אביה דהשתא קאכלה וכו' (גליות):

שאין האחין נכנסין לנחלתו של בעלה על פיה. דלמחמא אמר ע"פ
פנים עדים (דברים ט) ולגבי נשואין לידה הוא דלקילו כנגן משום
עגובול: בשתנשאי א"ה. והכי נשאל: גב' נחלה. וזה נחלת
אחיו כדלמך צפרק הוולך (לעיל ג). הכונס את יצמנו וזה צנכסי
אחיו: ואנן לא נדרוש מדרש תורה.
צמניה: אדעתא דתובה אתאי.
וצאפוקי ממונה סהדי צעינן: ב"ה
מירי דאיניש בו'. ועיקר אדעתא
דנשואין אחאי ושרינן לה וכיון דשרינן
לה שקלה נמי כחוצה למספר כחוצה
ללמוד: ד"א ידעה במאי משתריא.
וכיון דהוירעה נשואין גללא דלמא
ללמשהייה אחאי והא דלמעה
נרישא תנו לי כחוצתי שמה כסוצרה
היא שזו המרתה: מתני' ויבמתה.
אשת יצמה וטעמא דלולהו מפני
שזונות אותה ומתכוונות לקלקלה
חמותה שונאמה שאומרת בלבה זו
תאכל כל יגיעי ועמלי וכן צת חמותה
אומרת זו מירש כל עמל אחי ואמי
ואני אדחה ויצמנה יראה שמה סופה
ליות רחמה וצת בעלה? זו צאה
צמקוס רחמי ואלותה על עמלה: מה
בין גב' א"מיתא. דלמך צפ"צ דגיטין
(דף ג): אף הנשים שאין נאמנות
לומר מה בעלה נאמנות להיצא גטה
ממדינת היס וכו' דעליהו סמכינן
דלריכות לומר צפני נכתו וצפני
נחמס: שהכתב מוכיה. וסמכינן
עיקר אכתבא: גב' בת חמיה.
שלינה צת חמותה מהו: א"ר יבמתה.
יגיע אחי שהביאה לאצי מצת
צריה: ודבא נמי. אע"פ הדיא לא
אכלה לגירסא דלמך שחרי אן
בעלה של זו אחיה מן האם ובני
אמה נוטלין מה שהביאה אמה דמן
(כחצות דף ג): צנין דיכירין די
יהוין ליכי מינאי אינון יתמון כסף
כחוצינן יתר על חולקתון דעם
אחוחון אפ"ה הא קא אכלה לגירסא
דבי נשאי וסניא לה: אשת אב הרי
היא בב"ה בת הבעל. כיון דזו אינה
ממירה לזו ממילא נפקא דלמך אכ
נמי אשה מעירה לנת בעלה הלכך
אין זו תוספת ולא הוצרכו להוצרכו
ור' יהודה. אמר לך ודאי הוצרכו
דבשלמא חמותה סניא לכלה מפני
שקופה לירשנה ואמרה קאכלה
לגירסא כו' הלכך איעטרין
למיימניהו: א"א מאי מוסף בו'.
כיון דאין לה על מה לשנאות
חמותה אחאי קא מוסף לה ר'
יהודה לומר ליהויה נאמנת. ומשני
טעמא דרבי אשה כלה סניא לה
לחמותה משום דמגלה לזרה מילי
עלה: ורבנן כמיה הפנים א"פנים.
קרא כתיב כמיה הפנים לפני כמיה

וחזרו ב"ה להורות בב"ש. והא דלמך צפ' האשה שנפלו (כחצות פא.
ס) גבי ולימא לא אני יורש אשמו איני קוצר ואי משום
כחוצה לא ימנה כחוצה נחמיה דחיי מלן שמעת ליה דלית
ליה מדרש כחוצה צת שמאי הא אית להו שטר העומד לגבות כגבוי

דמי ומאי קושיא דלמא אפילו צ"ה
יניהו דהודו להו וי"ל דצ"ה לא חזרו
זהם מטעם מדרש כחוצה אלא
מטעם קל וחומר א"י הסם דחויא
בעלמא הוא דמוקי ככיה שמאי
ולמסקנא דהדר^א אחי שפיר ככיה
הלל וי"מ דלא דרשי צ"ה מדרש
כחוצה כל כך כמו צ"ש ולא יתכן דאי
מסתבר לל דרשו צמחיות כמו הכל
אחאי לא דרשו ליה צ"ה ואי לא
מסתבר מנא ליה דדרשי אפי' צ"ש:

בית ה"ה בו'. ומינה וכו' נחלקו
צ"ה על הלל רבן שדורש
מדרש כחוצה צפ' המקבל (צ"מ קד).
דקאמר הסם הלל היה דורש לזון
הדיוט אנשי אלכסנדריא היו מקדשים
נשותיהם וצעת כניסין לחופה צלו
אחרים וטופטין אותן כו' ומלא כחוצ
צתו לנשתמשו לי מיהו לי לחמיה
ואומר ר"י דלא דמי דהסם ודאי
הדבר ידוע ומוכיח שהיו כותפין
צפיל שחוטפין להן אצל הכל
כשתשאי לאחר היינו על ידי עדות
צורה ולא ע"י דבר אחר וצ"ש סברי
דמי' משאי לאחר קרינה ציה^א:

חויין בחמותה בו' ויבמתה. פי'
שרונה לקלקלה לפי שיראה
שימות בעלה או יצמה ויהיו נרות זו
לזו ואפי' לשמואל דלמך לעיל צנוק
האשה רבה (דף ג): אשת כלמס
איש א"כ כשיצא היצט תהא מותרת
לחזור מ"מ מתכוונת היא לצייה
ועוד שמה יחלוץ לה בעלה ותשאי
לאחר אז אקורה ליה ולזה ולא תפול
עוד לפני בעלה לייסם וכו' והלא
כשמעידה על יצמה שמת שמה
ייצמנה בעלה ותהא רחמה לאלתר
וי"ל שאינה חוששת כן כיון שידעת
שבעלה חזי וחזור ולצנוק יקלקלנה: אכ
והא תנו חויין בו' נשים. אמתני'
פרין דלא קמני אלא חמס:
לאו

בת הבעל כלה הרי בכלל חמותה ור' יהודה בשלמא חמותה אלא כלה מאי טעמא אלא אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל אלא מאי טעמא סניא לבת הבעל דמגלה לאביה כל דעבדה ורבנן^א כמיה הפנים לפני כן לב האדם האדם ורבי יהודה היה בדברי תורה כתיב אמר רב אחא בר עוייא בעו במערבא חמותה הבאה לאחר מיכן מהו מי מסקא אדעתא דמית בעל ונפלה קמי יבם וסניא לה או לא ת"ש

הללו שאדם יופה צהן ורואה זהם פנים כפניו אם הוא שומק הם שחוקת ואם הוא עוקס הם עקומות^א כן לז האדם לאדם האחר אם הוא אוהב את זה גס (א) זה הוא אוהבו ואם הוא שונא את זה גס הוא שונאו הלכך לא צני לאוספיהו דמטעמא קמא שועינן דאין נאמנות דכיון דחמותה סניא לכלה משום דקאכלה לגירסא כלה נמי סניא לחמותה דסניא לה וכיון דבת הבעל סניא אכ אשת אכ נמי סניא לה לידה: בדברי תורה בתיב. לפי פנים ולז שאתה נתון לתורה לך עומד לך להעמיד גירסא אם יגעמ צה ממלא אם לא יגעמ לא תמצא^א: ל"ה אם רצו מספר לו פנים הוא מחמס ואם לאו אינו מחמס מצוה: חמותה הבאה א"הר מבאן מהו. אם יצמנה היא ולא אם בעלה ושמה סופה להיות חמותה מי נאמנת לומר מה בעליך והתיצמני לבני או תלמי והשאי לאחר: אם יבמתה היא אם יצם אדעתה דלמא מיית בעל ונפלה קמי יצם צרה וקאכלה לגירסא^א ומתכוונת לקלקלה מעשיו כדרי שלל תמיכה עוד לזנה או לא ואע"פ דלרה הצאה לאחר בעל ונפלה קמי יצם סניא לה הוא דלערא דגופה הוא ומסקא אדעתא טפי אצל שנאת חמותה לכלה מחמת מנין הוא ולא מסקא אדעתא כולי האי או לא: אמרה

בג א"י מ"י פ"ו מהלכות
נחלות א"ב א צ סמג
ע"ש א טו"ש ע"מ סמג
רמב ע"ב:
בד ב מ"י שם ופט"ו
מהלכות אריות הל' כו
סמג ע"ש מה טו"ש ע"ע
א"ר ע"ס סמג פ"ו מהלכות
נחלות הל' ב סמג ע"ש
א טו"ש ע"מ סמג רמב
סמג א וטו"ש ע"ר א"ר ע"ע
סמג א סמג פ"ו מהלכות
ב ד מ"י ע"ו מהלכות
א"ר ע"ס הלכה לא סמג
ע"ש מה טו"ש ע"ר א"ר ע"ע
סמג א סמג פ"ו מהלכות
ב ד מ"י ע"ו מהלכות
א"ר ע"ס הלכה טו סמג
ע"ש א טו"ש ע"ס סמג פ'
סמג ד:
בג חטו"ש ע"ס סמג:

תוספות ישנים

מת בעלי. ותנו לי
בתובה א"י נאמנת.
לומר דעשה אכחוצה
וקר אמר ר"י דהאשה
צתה לנשתמשו לי מיהו לי לחמיה
ואומר ר"י דלא דמי דהסם ודאי
הדבר ידוע ומוכיח שהיו כותפין
צפיל שחוטפין להן אצל הכל
כשתשאי לאחר היינו על ידי עדות
צורה ולא ע"י דבר אחר וצ"ש סברי
דמי' משאי לאחר קרינה ציה^א:
חויין בחמותה בו' ויבמתה. פי'
שרונה לקלקלה לפי שיראה
שימות בעלה או יצמה ויהיו נרות זו
לזו ואפי' לשמואל דלמך לעיל צנוק
האשה רבה (דף ג): אשת כלמס
איש א"כ כשיצא היצט תהא מותרת
לחזור מ"מ מתכוונת היא לצייה
ועוד שמה יחלוץ לה בעלה ותשאי
לאחר אז אקורה ליה ולזה ולא תפול
עוד לפני בעלה לייסם וכו' והלא
כשמעידה על יצמה שמת שמה
ייצמנה בעלה ותהא רחמה לאלתר
וי"ל שאינה חוששת כן כיון שידעת
שבעלה חזי וחזור ולצנוק יקלקלנה: אכ
והא תנו חויין בו' נשים. אמתני'
פרין דלא קמני אלא חמס:
לאו

תורה אור השלם

א) והיה תפבור אשר
תלך יקום על שם אחיו
הפך ולא יתקנה לשמו
למייט'אל: ודברים כה. ו'
ב) בפנים הפנים לפנים
כן לב האדם לאדם:
(משלי כו, טו)

נישאת תצא, משא"כ בנטבע במים שאין להם סוף ושהו עליו כדי שתצא נפשו, שאז הצלתו בגדר מיעוטא דמיעוטא, ולא שכיחא, מש"ה אם נישאת לא תצא. ע"ש. ומכל מקום בנ"ד דאיכא תרי רובי, שנמצא שכנגד כל חוקה משתי החוקות יש רוב אחד, ורובא וחוקה רובא עדיף. וכל שכן לפי מ"ש הנודע בירודה מה"ת (אה"ע סי' מג), דהני תרי חוקות, חוקת חי וחוקת אשת איש, כחדא חוקה חשיבי, כי ע"י החוקה שנעלה חי יש חוקת אשת איש, והחוקה האחת תלויה בחוקה השניה. ע"ש. וע"ע בשו"ת הרי בשמים מה"ת (סי' סב). ע"ש. (והנה כבר כתב במראות הצובאות (אות קיו), שאע"פ ששנינו (ביבמות קכ.), שאפילו ראורו שחיה אוכלת בו, אין מעידים עליו, צ"ל דהיינו דוקא כשראוהו על פני השדה שחיה אוכלת בו, שמצויה שם הצלה, שאולי עברו שם אנשים, והבריות החיה מעליו ונשאר בחיים. אבל אם נפל לגוב אריות, ושלטו בו האריות, כיון שאין לו מקום לברוח מהם, ואין ההצלה מצויה, מעידים עליו. ע"כ. והוא הדין כשנקלע בתוך הים במקום שהכרישים הטורפים נמצאים שם, ואינו יכול לברוח מפניהם, ואין ההצלה מצויה שם, בודאי שטרופ טורף, שלפי התלמוד שלנו אין חוששים שמא נעשה לו נס, כמ"ש התוס' (יבמות קכא): ד"ה אין מוכירין מעשה נסים. וכדאמרין ביבמות (קכא): האלהים אכלו כוורי לחסא. ומכיון דבנ"ד חשיב שפיר תרי רובי, יש לסמוך על מה שהעלה בשו"ת בית יעקב (סי' ט) להתיר. והסכים עמו הגאב"ד בריסק מהר"ר מרדכי ז"ל. ע"ש. וכ"כ במשנת רבי אליעזר (ברכה סי' יג), הובא באוצר הפוסקים (סי' קסא דף כט רע"א).

ואע"פ שמדברי התוס' (יבמות קכא). שכתבו, ואע"ג דרוביהו דצורבא מרבנן אם איתא דסלקי קלא אית להו, מ"מ לא חיישינן להרוב הווא, ולא תנשא לכתחלה. ע"ש. הרי אף דאיכא תרי רובי לא מקילינן לכתחלה. וכן הוכיח מכאן בשו"ת נאות דשא ח"ב (סי' קסד אות ט) דלא מהני תרי רובי להתיר עגונה. ע"ש. וכן פסק הגר"ש קלוגר בתשובה שהובאה בשו"ת בית שלמה (חאה"ע סי' ל, דף לב ע"ד). ע"ש. **אולם כבר תירצו האחרונים דשאני התם שלא באו תרי רובי בבת אחת, אלא בזה אחר זה, משא"כ בנ"ד י"ל שסיבת טביעתו בנפילתו בידי הכרישים, דהוי תרי רובי בבת אחת. וכבר האריך הגאון רבי יצחק אלחנן בשו"ת באר יצחק (חאה"ע סי' יח ענף י), לבסס החילוק הזה. ע"ש. וכ"כ בשו"ת אריה דבי עילאי (סי' ז), דבתרי רובי דוקא כשבאו בבת אחת יש להקל, שכשם שבספק ספיקא בעינן שיוולדו שני הספקות ביחד, אבל אם הספק השני בא לאחר זמן אינו מצטרף לספק הראשון, אף בתרי רובי צריך שיבאו בבת אחת. ולכן היא דיבמות (קכא). דבשעת הטביעה נולד רוב אחד של משאל"ם, ואחר זמן בא הרוב השני, דאילו סליק קלא אית ליה, אין מצטרפין, והיא עובדא של הרב בית יעקב באו תרי רובי כאחד. ע"ש. וכ"כ בשו"ת ברכת יוסף (חאה"ע סי' ל). וכן כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' רנב סוף אות א, ובחלק ז סי' קג). וע"ע שם תירוץ אחר לחוק ההיתר דתרי רובי. ע"ש. (ומכאן תשובה על מ"ש בשו"ת חלקת יעקב ח"ב סי' לא אות ב, שהתיר בתרי רובי שבאו זה אחר זה. ויש ליישב). וע' בשו"ת משיבת נפש (חאה"ע סי' לה, דף מה ע"ב) שכתב, דעד כאן לא אמרינן ביבמות (קכא): דלא שנא גברא רבה לא שנא לאו גברא רבה לכתחלה לא, אלא משום שלא לתת דברי חכמים לשיעורים, כי אי אפשר לחלק בגדר גברא רבה, וכלום חילקנו בין חבר לעם הארץ באיסור ערוה, משא"כ היכא שהענין מוכיח מצד עצמו, כגון אדם היוצא לסחורה על דעת לשוב לביתו, אין לנו לתלות שנהפך לבו לברוח ולעזוב אשתו ובניו, ואפילו בגט שהוא מן התורה לא חיישינן שהבעל נמלך בדעתו וביטל השליחות ואפילו הוא רשע, א"כ חוינן דלא חיישינן לשינוי דעתו כלל וכו'. ע"ש. (וכ"כ עוד שם ס"ס כו). וכל זה ישנו גם בנ"ד. ואע"פ שיש אחרונים שמחמירים לכתחלה אף בתרי רובי, וכנ"ל. וכ"כ הישועות יעקב (אה"ע סי' יז בפירוש הארוך ס"ק כט), ובשו"ת אגודת אוזב מדברי (חאה"ע סי' יח). וע"ע בשו"ת ברית יעקב (חאה"ע סי' יט). ע"ש. **העיקר להקל כד' הגאון בית יעקב והגאון רבי יצחק אלחנן. וכן הורה הגאון רבי חיים מוואלוז'ין, בנידון איש שנפל מגשר גבוה שעל הים, אטר נקרטו מימיו ונעטו לקרח. ומן הקרח התגלגל ונפל למים שבין גוטי הקרח. וטורה הגר"ח מוואלוז'ין להתיר את אשתו להנשא, מטעם תרי רובי, שהנפילה מן הגשר שהיה גבוה כשיעור שתי קומות היא רובה למיתה, כדתנן בסנהדרין (מה). בית הסקילה היה גבוה שתי קומות. ובצירוף שנפל אח"כ לים שאין להם סוף, הו"ל תרי רובי להיתרא, הילכך אפילו אם****

משום טביעת עינא דקלא, (גיטין כג.), וכמ"ש בשו"ת שערי דעה ח"א (סוף סי' קצד), שכיון שיכולים לזהות את קול המדבר בטלפון בטביעת עינא דקלא, שפיר מהני אף לגבי איסור אשת איש, לצוות לסופר לכתוב ולעדים לחתום. ע"ש. וכ"כ בשו"ת מהרש"ג ח"ב (סוף סי' רנ), שאם הבעל מצוה ממרחקים ע"י הטלפון לסופר לכתוב ולעדים לחתום, הו"ל שפיר שומעים את קולו, ולכ"ע כשר. ע"ש. וכ"כ מנדפשיה הגרי"מ טולדיאנו בשו"ת ים הגדול (סי' פב). ובשו"ת בית יצחק (חאה"ע ח"א סי' עב אות ב) כתב, שיש להסתמך על השבות יעקב (ח"א סי' ק) שהתיר עגונה שהעידו עדים על בעלה שהכוהו מכת מות, והכירוהו רק ע"י טביעות עינא דקלא. וכ"כ בשו"ת עבודת הגרשוני (סי' ק), שכל דליכא הכחשה סמכינן על טב"ע דקלא. וא"כ יש להתיר בנ"ד ע"י טביעת עינא דקלא. ע"ש. והניף ידו שנית בשו"ת בית יצחק (חאה"ע ח"ב סי' יג) שכתב, שיכולה אשה לעשות שליח קבלה ע"י טלפון, כשהבעל נמצא רחוק מאד ממקומו, שיכול השליח להכיר קולה של האשה המדברת אליו, דטביעת עינא דקלא מהני לענין היתר עגונה, וכבר כתבתי בח"א (סי' עב) דטב"ע דקלא מהני לענין היתר עגונה. וה"ה כאן לענין שליח קבלה במקום עיגון. ע"ש. ומשמע מדבריו דסמכינן אטב"ע דקלא גם ע"י טלפון. וכ"כ הגאון רבי רפאל אנקאוה בשו"ת תועפות ראם (סוף סי' מה), דשפיר מהני טביעת עינא דקלא ע"י טלפון, בהיתר עגונה. ע"ש. וע' בשו"ת מרחשת ח"ב (סי' ו אות יב) מ"ש בזה ע"ד הגאון מהר"י מקרלין. ע"ש. וע"ע בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ד (סי' א). ואכמ"ל. ובפרט בענין שיחת הבעל עם אשתו בביתה, כמו בנ"ד, דלכ"ע שפיר מהני.

סימן יט

כ"ה. יא אלול תשס"ג

הובא לעיוני פסק דין בעיגונא דאיתתא, אודות האשה סיגל דולב שנישאה לבעלה רפאל דולב בחו"ק בשנת 1979, ולהם ילד בן עשרים, וחיו בשלום ביניהם. ב' ניסן תשס"ג הבעל צלל בחוף טאבה בים סוף ומאו נעלמו עקבותיו. ואלו העובדות שהובאו בפני בית הדין האזורי בירושלים.

ביום י' ניסן תשס"ג, יצאו הבעל רפאל דולב עם אשתו סיגל דולב ועוד אשה אחרת רחל לחוף טאבה לצלול, האשה לא רצתה להכנס למים, ורק הבעל עם האשה האחרת נכנסו למים, האשה האחרת ר. יצאה מיד מהמים כי הרגישה שיש זרמים חזקים במים ופחדה להכנס, אבל הבעל נכנס עם משקפת ושנורקל למים. ר. סיפרה שראתה אותו מתרחק מהחוף, כשבתחלה היה שוחה לכיוון צפון, אבל אח"כ ראתה אותו בתנועה איטית לכיוון דרום, אבל ללא תנועה של שחיה או סימני מצוקה. היא המשיכה לעקוב אחריו, עד שבשלב מסוים טבע ונעלם מעיניה. הן הועיקו מיד עזרה ממשטרת החופים וחישפו בכל הסביבה, כולל יחידות צבא שהשתתפו בחיפושים, במשך כמה ימים, אבל לא מצאו דבר, רק יומיים לאחר המקרה מצאו את מסכת הצלילה של הבעל כשהיא שבורה במרחק של כמה וחמשים מטר מהחוף בעומק של שני מטר, המומחים ציינו שיש שם זרמי ים חזקים שסוחפים מאד, וכן ציינו שיש באיזור כרישים מסוכנים הטורפים.

לדידי חזי לי האי פסקא דדינא, מאת הדיין המצויין אב"ד ירושלים הרב הגאון ר' מסעוד אלחדד שליט"א. ועיינתי בדבריו, שהעלה בכחא דהיתרא להתיר את האשה העגונה להנשא, וראיתי כי בצדק אמרי פיו. ובאמת שיש כאן בנ"ד תרי רובי להיתרא. הרוב האחד, שרוב הנטבעים במים שאין להם סוף אינם נמלטים, והמיעוט שנמלטים הוי מיעוט דלא שכיח, וכמ"ש ג"כ התוספות בכורות (כ.). (ובשטה מקובצת שם אות ט). והרוב השני לפי מה שהעידו מומחים בפני בית הדין, שהמקום שנטבע בו יש בו מספר רב של כרישים תוקפניים מאד, וגם הראו לבית הדין תמונות מזעזעות דרך האינטרנט איך הכרישים טורפים בני אדם, עד שהיה קשה מאד להסתכל בהם. וכיון שנפל מי שהוא לפניהם אין מידם מציל. והנה ידוע מ"ש בשו"ת הריב"ש (סי' שעט), דהנך תלת דר' אלעזר בן פרטא ששנינו במשנה (גטין כח:), שנתנים עליהם תומרי חיים ותומרי מתים, ספינה המטרפת בים וכו', דאף דהוי רובם למיתה, מ"מ יש כנגד הרוב שתי חוקות, חוקת חי דהבעל, וחוקת אשת איש של האשה, ורוב כנגד שתי חוקות לא מהני, הילכך אפילו אם

לספק ספיקא. וע' בשו"ת מנחת עני (חאה"ע סי' סז אות ג), ובשו"ת זכר יהוסף (חאה"ע סי' לד עמוד קנ:).

ג הצירוף של התקשורת בזמן הזה, שאילו היה חי היה מודיע לבני ביתו, ע"י מכתב או מברק או טלפון, וכיו"ב, הוא צירוף נכון, וכמ"ש מהרא"י בפסקיו (סי' קלט), דהאי סברא חשיבא אומדנא דמוכח טובא, וכה"ג אמרינן בש"ס (יבמות קכא:), דאמר רב אשי דהא דק"ל דמשאל"ס אשתו אסורה, הני מילי איניש דעלמא, אבל צורבא מרבנן לא, דאם איתא דסליק קלא אית ליה. ואע"ג דמסיק הש"ס, ולא היא, לא שנא איניש דעלמא לא שנא צורבא מרבנן וכו', היינו לענין לכתחלה, שאין לחלק בגזרת חכמים, אבל בדיעבד שפיר דמי למיזל בתר אומדנא דמוכח טובא. ובזמנינו אפילו אדם כינוני אם איתא דהוא חי, הוה ליה קלא טפי מקלא דצורבא מרבנן שבזמן חכמי הש"ס. ואיכא נמי חזקה דדייקא ומינסבא. ע"ש. וכתב הגאון מלובלין בשו"ת תורת חסד (חאה"ע סי' ז דף כג ע"ב), דס"ל למהרא"י שרב אשי לא חזר בו ממה שחילק בין איניש דעלמא לצורבא מרבנן. ודברי מהרא"י הם לפי המסקנא ביבמות (קכא:), דמשאל"ס אם נישאת לא תצא, ורק לכתחלה החמירו בהך חששא שלא תנשא, וכיון שהקילו חכמים בהך חששא להתיר בדיעבד, ס"ל לרב אשי דצורבא מרבנן דאיכא סברא דאם איתא דסליק קלא אית ליה, בזה לא גזרו חכמים כלל, ותנשא לכתחלה. וע"פ זה דן מהרא"י להתיר בזמנינו מה"ט דקלא אית ליה. ע"ש. וכיו"ב בכתובות (כב:), באומרת ברי לי, ופרש"י שאומרת אין לבי נוקפי, כי ברי לי שאילו היה קיים היה בא. וכן פסק הגאון החתם סופר (חאה"ע סי' נח). ואע"פ שהגאון מלובלין בשו"ת תורת חסד (חאה"ע סי' סז) חשש שאפשר שהחת"ס חזר בו מסברתו, אחר שבא מעשה לידו היפך סברתו, וכמ"ש בחת"ס ח"ב (סי' קלא), וע"ע בשו"ת מהרש"ם ח"ג (סי' רנב אות ח). כבר הוכיח במישור בשו"ת קול מבשר ח"א (סי' פד), שהתשובה של החת"ס שפסק להקל מכח הסברא הנ"ל, היא משנה אחרונה שלו. ע"ש. וע"ע בשו"ת קרית חנה דוד ח"ב (חאה"ע סי' ט) שהעיר בדבר המעשה שהביא החת"ס היפך מהסברא הנ"ל, שבאמת מקרה כזה יקרה אחד מני אלף, ואין לחוש להחמיר משום כך, וכבר מצינו כמה פעמים שהותרה

עגונה ע"פ עד אחד או ע"פ גוי מסל"ת ואח"כ בא בעלה לפנינו, האם בשביל כך תתבטל ותעקר הלכה זו וכו'. ע"ש. וכ"כ הגאון הצדיק רבי שמחה ועליג הדיין ומו"צ דבריסק בתשובה שהובאה בספר דברים אחדים (סי' מג עמוד כז), שההיתר של תרי רובי בעגונה, בצירוף אבר זכרו, כבר הורו כן להיתר רבנן קשישאי, הלכה למעשה. ומי שטוען ע"ז שאירע מעשה והבעל בא לפנינו, אין זו טענה, שזה בכלל מה שאמר אין מוזכרין מעשה נסים, שהרי בכל רוב יש מיעוט, ואין המיעוט גורע מכח הרוב, והרי אמו של הגאון חכם צבי שהותרה להנשא ע"פ העדאת עדים שבעלה נהרג, ואח"כ בא בעלה, וכי בגלל זה עמדו מלהתיר או את שאר העגונות, והרי מבואר בכל גדולי האחרונים, שהגאונים בדורות ההם התירו העגונות, ולא השגיחו על מקרה זה וכו'. ע"ש. וע"ע בשו"ת דברים אחדים להגר"א קלצקין (שם עמוד כה) שכתב, שהואיל והאשה צעירה לימים ורבה בשנים, יכולים לסמוך ע"ד השבות יעקב דס"ל דהוי כדיעבד, והדבר מובן כי אשה עגונה המשגת היתר מהרבנים ואח"כ הולכת ונישאת לאיש כדמו", היא ממשיכה לשמור תורה ומצות וכל עניני הדת, אבל אשה עגונה שאין ב"ד מתירים לה להנשא, או שתצא לתרבות רעה, או שתסע לארגנטינא או למקום אחר להסתיר את עיגונה, וכשתנשא לאיש היא חושבת בלבה, שהיא נשואה באיסור, ואומרת, הלא בין כך ובין כך היא עוברת על דת, ולמה זה לה לשמור עניני נדה ושבת וכשרות וכיו"ב, והיא אינה יודעת שבמקרים רבים אם נישאת לא תצא, והיא בהיתר אצל בעלה. בפרט שע"פ שיטת הר"א מוורדון וסיעתו, ומה גם לפי מ"ש בשו"ת אגודת איוזב מדברי, שגם השאלות סובר כדברי הר"א מוורדון, הילכך ברדופה להנשא והיא צעירה לימים, יש לצרף להקל דברי השבות יעקב דשעת הדחק כדיעבד דמי. עכת"ל. וע' בשו"ת ישמח לב גאגין (חאה"ע סי' ה). וי"ל ע"ד. ואע"פ שהגר"ח פלאגי בשו"ת חיים ושלום ח"ב (סי' א, דף י ע"ב) כתב, שאין לחלק בין זמנינו לזמן חכמי התלמוד, ולומר שדוקא אז אסרו בנפל למים שאין להם סוף, משא"כ בזמנינו, דאם איתא שנשאר חי אפילו באיים הרחוקים, היה הדבר נודע בעולם, הא ליתא, שאין יתכן לעקור דברי חכמים שאסרו בנפל למים שאין להם סוף. ומ"ש הטה"ד בפסקיו (סי' קלט), להתיר ע"פ

מותרת. והסכימו עמו כל חכמי וילנא. והובא כל זה בשו"ת קהלת יעקב מקרלין (סי' ט דף כו ע"א). ע"ש. וע"ע בשו"ת חוט המשולש (סי' ו דף יב ע"ב). ובשו"ת בנין של שמחה (חאה"ע סי' ו דף מד ע"ב). ע"ש. וכן מצאתי בשו"ת רבינו חיים כהן רפפורט (חאה"ע סי' כח) שפסק להתיר לכתחלה בתרי רובי. ע"ש. גם בשו"ת מהרש"ם ח"א (סי' פח) ד"ה והעיקר, וח"ב (סי' קסח אות ה) כתב ההיתר דתרי רובי. וע"ש. וע"ע בחזון איש אה"ע (סי' לא אות ו). וכבר כתב הכנה"ג בשו"ת בעי חיי (חאה"ע סי' יא), בשם רבו המהרי"ם ח"א (סי' מח), שכל שיצאה האשה מחזקת אשת איש מן התורה, כגון הטובע במים שאין להם סוף, כל ספק שיסתפק לנו, בין במציאות בין בפלוגתא דרבוותא, אולינן לקולא. ושכן מוכח בתשובת הריב"ש (סי' שעט). ושכן כתב המהר"ם אלשקר (סי' צו), ובשו"ת רבינו בצלאל אשכנזי (סי' כא). ע"ש. גם בשו"ת מהר"י בי רב (סי' יג) כתב, שבחומרת חז"ל בנטבע במים שאין להם סוף שלא תנשא לכתחלה, אם יש צירוף נוסף להקל, אין לנו כח להוסיף על תקנת חכמים, והבו דלא להוסיף עלה. ע"ש. (וכן הובא בקונטרס עגונות סי' רכה). וכ"כ ה"ט"ז והב"ש (סי' יז ס"ק קה), דבספק במים שאין להם סוף אולינן לקולא. גם בשו"ת מהרי"ט ח"א (סי' מח) כתב, שכל שיש עדות מספקת על טביעתו במים שאין להם סוף שיצאה מאיסור תורה, כל ספק שיפול הן במציאות הן בפלוגתא דרבוותא אולינן כהו להקל. וכ"כ המהר"ש (דף נא). והביאם מהר"א אלפנדארי בסדר אליהו רבה (בתשובה סי' יא, דף נג ע"ד, ודף נד ע"א). ע"ש. וכ"כ הגאון מלבי"ם בתשובה שהובאה בשו"ת אגודת אוזב מדברי (חאה"ע סי' י). וכ"כ בשו"ת זכאי צדק ח"ב (עמוד רסג). וכ"כ הגר"ח פלאגי בשו"ת חיים ושלום ח"ב (סוף סי' י, דף סט ע"ב), כי כל הנביאים פה אחד מן הפוסקים ראשונים ואחרונים הסכימו, שכל שיצאה האשה מאיסור תורה, ואינה אסורה אלא מדרבנן, וכגון שטבע במים שאין להם סוף, כל ספק שיארע בין מצד פלוגתא דרבוותא, בין ספק בגוף המעשה אולינן לקולא. ע"ש. וכ"כ בשו"ת צל הכסף ח"ב (חאה"ע סי' ה דף כח ע"ב). וע"ע בשו"ת מהרש"ם ח"ג (סי' רנב). ע"ש.

הן אמת שקשה לי על דברי האחרונים הנ"ל, מהא דתנן ביבמות (קכא:), מעשה בעטיא באחד ששלשלוהו לים, ולא עלתה בידם אלא רגלו, אמרו חכמים, מן הארכובה ולמעלה תינשא, מן הארכובה ולמטה לא תנשא. ופירש רש"י, מן הארכובה ולמטה הואיל וכול לחיות לא תנשא, שמה יצא ולא ראוהו, שמים שאין להם סוף הן. עכ"ל. וכתב הרא"ש בתשובה (כלל כ סי' טז), שאם עלתה בידם רגלו בארכובה עצמה, הואיל ואין בזה פסק הלכה ידוע, משום דדיוקא דרישא סתר דיוקא דסיפא, דמדיוקא דרישא משמע דוקא מן הארכובה ולמעלה הוי טריפה ואינו חי י"ב חודש, הא בארכובה עצמה הוי כשרה ויכול לחיות, הילכך אין משיאין את אשתו, ואילו מדיוקא דסיפא, מן הארכובה ולמטה משיאין את אשתו הא בארכובה עצמה אין משיאין, הילכך נקטינן הכא והכא לחומרא, דבבהמה כה"ג בארכובה עצמה מחמירין, דהויא טריפה. ולגבי מים שאין להם סוף פסקינן לחומרא, דשמה יכול לחיות. וכ"כ בתוספות רעק"א על המשנה ביבמות (קכא:), הנ"ל. וכ"כ הבית מאיר אה"ע (סי' יז סעיף לב). וקשה, שמכיון דמים שאין להם סוף מדרבנן, כשנוסף ספק שמה בארכובה עצמה דינו כדיון מהארכובה ולמעלה, הוה לן למיזל לקולא. והוה ספק במשאל"ס. אולם נראה לתרץ ע"פ מה שכתב הגאון רבי יצחק אלהן בשו"ת באר יצחק (חאו"ח סי' יח ענף י, דף קמ ע"ב), שאע"פ שבתרי רובי יש להקל בעיגונא דאיתתא, מכל מקום צריך שייבאו שניהם בבת אחת, ולכן צורבא מרבנן שטבע במים שאין להם סוף, שהרוב של נטבעים במים שאין להם סוף בא מיד עם טביעתו, ואילו הרוב השני דאם איתא דסליק קלא אית ליה, הוא בא לאחר זמן, לא מהני. ודמי למה שכתב הרמ"א ביורה דעה (סי' קי סעיף ט), דלא מהני ספק ספיקא לקולא אלא כשבו שני הספיקות בבת אחת, ולא כשבו כזה אחר זה, והכא נמי בדין תרי רובי בעיגונא. ע"ש. וכ"כ עוד בספרו עין יצחק ח"א (סי' כב אות ט, וחלק ב סי' א ענף ד). ע"ש. וכ"כ בשו"ת אריה דבי עילאי (חאה"ע סי' ז), ובשו"ת ברית יעקב (חאה"ע סי' טו), ובשו"ת אמרי יוסף ח"ב (סי' כד), ובשו"ת ברכת יוסף לנדא (סי' ל). ע"ש. והכא נמי כשהיתר מכח טרפות אינו אלא לאחר י"ב חודש, ולא בא מיד עם ההיתר של הטביעה במים שאין להם סוף, לא חזי לאצטרופי

קנטס), והביאו הרמ"א בהגה (סי' יז סעיף כא), שאסור לחקור ולדרוש הרבה, בהיתר עגונה, אם לא במקום שיש לחוש לערמה, שאז צריך חקירה ודרישה. וכל המחמיר וחוקר ודורש בדברים אלו, לא יפה הוא עושה, ואין רוח חכמים נוחה הימנו. ע"ש. **הילכך אני מסכים להתייר העגונה הזאת, כדברי הרב הפוסק עליון למעלה נר"ו. יפה דן ויפה הורה, ואף ידי תכון עמו, והשי"ת יצילנו משגיאות ויאיר עינינו בתה"ק אמן. עובדיה יוסף**

סימן כ

כ"ה. כח כסלו תשס"ב

נשאלתי מאת הרה"ג המפורסם בחיבוריו היקרים, ויראת ה' היא אוצרו, מהר"ר גבריאל צינר שליט"א, בשאלת עגונה בארצות הברית, וזו תוארה.

אדם לא דתי בשם חיים נג'אר מארץ ישראל גרם תאונה קטלנית על ידי משאית, ונהרגה משפחה שלמה על ידו, וברח מארץ ישראל ונמלט לארצות הברית, ושם נשא אשה בנישואין אזרחיים ע"י הערכאות, צעירה בשם שרי, מתושבי ארה"ב, ממוצא תימני, שאז גם היא לא היתה דתית, ואחרי שנתעברה ממנו, והיתה כרסה בין שיניה, נגשו אל יהודי חזון אחד שאיננו תלמיד חכם, ואינו יודע בסיב גסין וקידושין, וסידר להם חתונה ע"י תופה וקידושין. ולפני שהאשה ילדה את בתה, נמסר הבעל ע"י שלטונות ארה"ב לממשלת ישראל, ונשפט למאסר של כמה שנים. ואשתו נסעה אליו מארה"ב לבקר אותו בכלא. וכאשר נשתחרר מכלאו ביקש לנסוע לארה"ב לחיות עם אשתו, אך שלטונות ארה"ב סירבו להרשות לו להכנס לארה"ב בגלל עברו המפוקפק. למרות זאת הבעל ניסה בכמה דרכים לחזור לארה"ב, ולא הצליח להכנס באופן חוקי. ובהיותו אובד עצות נסע לקנדה בעיד טורונטו, והודיע לאשתו שבדעתו לבא לארה"ב דרך מפלי הניאגרה שהם בגבול שבין קנדה לארה"ב, בתקוה שמשם יוכל להגיע לארה"ב, והאשה ניסתה למנוע אותו מכך, כבודעה שהמעבר דרך המפלים מסוכן מאד, והנהר שם גועש ורועש מאד, כי המים נופלים מגובה רב בכח עצום. ובכל זאת היה איתן בדעתו לפעול באופן זה, כדי לפגוש את משפחתו. יום אחד צלצל בטלפון לאשתו ואמר לה שמצא מקום בנהר שאינו נועט כל כך, ומשם הוא יישוט ויבא לארה"ב. אשתו הפצירה בו שלא יסכן את עצמו, אך ללא הועיל, והוא בשלו, ושוב לפני שעשה מעשה חזר וטלפן לאשתו ואמר לה, שבקרוב נתראה פנים אל פנים. ולאחר שלא הגיע, נסעה האשה לשם עם מטטרה ויבקשו ולא מצאו, ופירסמה בעתונים את המקרה, ואין קול ואין עונה. וכן שאלו משלטונות ישראל אולי חזר לשם, והשיבו בשלילה, ואין שום אות וסימן כל שהוא לקיומו, ומאז נעלם, ועקבותיו לא נודעו. ודעת חוקרי המטטרה שכנראה שהאיש ניסה לבצע מחשבתו אשר זמם, וטבע בנהר הגועש ההוא, ושם באמת קפץ למים אין ספק שלא היה יכול להשאר בחיים בגלל חזק המים. ואין שום סכרא שברח משם. כי אין סיבה לכך, בהיותו חי בשלום עם אשתו.

והנה הרב השואל חקר ודרש היטב על ענין הקידושין של הבעל והאשה הללו, ונתברר לו, שמסדר הקידושין הוא עם הארץ לגמרי, שהקידושין נעשו בלא עדים, (וכבר הוא ידוע בהכשילו אנשים רבים גם בעניני גטין, והוא כמעט כמומר לאותו דבר). ושני עדים כשרים העידו שהסתכלו בעין בוחנת בוידאו של צילום התופה, ונזכרו שלא ייחד עדים כלל על במת התופה, וגם בין הקהל לא נראה שום אדם משומר תורה ומצות, אשר עדותם בקידושין תהיה כשרה, ואפילו את"ל שהיו בין הקהל שני עדים כשרים, הרי הם היו רחוקים מלראות מעשה נתינת הטבעת של הקידושין, ומלשמע אמירת הרי את מקודשת לי כדמו". וגם ברור שרוב הקהל היו פטלים לעדות, והמטבנים שם היו כולם מחללי שם, ורק איש אחד היה שם שומר שבת, והוא דודה של האשה, שפטל לעדות מחמת קורבה, ומעתה הוי כמקדש בלי עדים, שהקידושין בטלים. **מכל** המעשה הנ"ל נראה, שאמנם האיש ביצע את מחשבתו לקפוץ אל המים הסוערים, כי עד השעה האחרונה הודיע בטלפון לאשתו שבקרוב יתראה פנים אתה, ע"י בואו דרך מפלי המים שטם הגבול בין קנדה לארה"ב, וכנראה נסבע במים הסוערים. ורחוק לומר שברגע האחרון נרתע לאחוריו, שאם כן היה מודיע לאשתו דרך הטלפון, כיון

חילוק זה, בין זמנינו לזמן חכמי הש"ס, שבזמנינו אפילו אדם בינוני אם איתא שהוא חי הוה ליה קלא יותר ויותר מהקלא דצורבא מרבנן בזמן חכמי הש"ס. וזאת האומדנא שכתב אינה להתיר לכתחלה, אלא לדיעבד. וגם בזה כבר חלק עליו הרב"ז (סי' תקכו) וכו'. ע"ש. ובמחכ"ת, בודאי שהתרומת הדשן שכתב לחלק בין זמן חכמי הש"ס לזמנינו, הוא לענין להתיר לכתחלה, דאילו בדיעבד בלא"ה קי"ל נפל במים שאין להם סוף אם נישאת לא תצא. ורבים מגדולי האחרונים הסכימו לסברת התה"ד, ובראשם הגאון החתם סופר, וגם הוסיף שבזמן האחרון שהיתה התפתחות רבה בכלי התקשורת הסכרא של התה"ד נכונה ביתר שאת וביתר עוז. וכן סמך על זה הגאון האמתי שר התורה מהרש"ו בשו"ת תורת חסד (בסימן מ דף קד ע"א). גם בשו"ת תירוש ויצהר (סי' מ) הסתמך על דברי החת"ס הנ"ל שבזמן הזה שקבוע בי דואר בכל עיר מן המדינות, ויכול הניצול להודיע במכתב או במברק או בטלפון על מקום המצאו בחיים, הילכך ע"פ אומדנא דמוכחא הנז' בודאי שיצאה האשה מאיסור תורה. ודברי החת"ס קילורין לעין, שלא נשאר אלא איסור דרבנן, ובדרבנן אפשר לגבב קולות וסניפים להתיר. ע"ש. וכ"כ הגאון ר' יוסף ענגיל בשו"ת בן פורת (ח"ב סי' ח). וכ"כ בשו"ת נודע בשערים קמא (ס"ס כ). ובשו"ת תפארת יוסף (סי' ו). ובשו"ת עמק שאלה (סי' לו דף קכ ע"א). ובשו"ת עונג יום טוב (סי' קכח). ובשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' ו בד"ה והנה בתה"ד, ובח"ג סי' רנב אות ח). ועוד. ובפרט בנ"ד שהוועקו לשם מיד כמה יחידות צבא ואניות משטרה לאתרו, וחישפו סביב למקום טביעתו, ויבקשו ולא מצאו. ואבד זכרו. דחוי לאצטרופי להקל. כמו שכתב בכנסת חכמי ישראל (שנת תרנ"ו, סי' פה). וכן הובא בשו"ת מהרש"ם ח"א (סי' ו) בד"ה והנה זה. ע"ש. ובשו"ת מהר"י בי רב (סי' יג) הנ"ל, כתב לצרף לסניף דעת הר"א מוורדון שאם אבד זכרו יש להקל. ע"ש. ולאחרונה נמצאו חברים רבים מגדולי הפוסקים לדברי מהר"א מוורדון, וכמ"ש הגר"ח פלאג' בשו"ת חיים ושלוש ח"ב (סי' א דף י ע"ב), שכן דעת הר"א ממיץ ורבינו משולם בר קלונימוס והאגודה. וכתב עוד, שאילו ראה מרן הב"י תשובת רבו מהר"י בי רב שהביא כמה מגדולי הראשונים דס"ל כהר"א מוורדון, וכן הסכים רבו שם, לא היה מפריז על המדה לכתוב על דברי הר"א מוורדון, שדבריו בטלים וכו'. ע"ש. (וע"ע בשו"ת חיים ושלוש ח"ב הנ"ל דף סט ע"א). גם בשו"ת מהרש"ם ח"א (ס"ס ו) הביא שהר"י בן הרא"ש בתשובה הביא להלכה דברי הר"א מוורדון. וגם האגודה סוף יבמות הביא כן בשם ראב"ה. ושכ"כ בתשובת מהר"י מברונא (סי' רטו) להקל במים שאין להם סוף ע"י אומדנות. ע"ש. גם בשו"ת משיבת נפש (חאה"ע סי' לה דף מה ע"ג) כתב, שדקדוקו של רבינו אליעזר מוורדון הוא דקדוק עצום ונפלא וכו', והרבה גדולים מהראשונים מסכימים לדקדוק זה וכו'. ע"ש. גם הגר"י ענגיל בשו"ת בן פורת ח"ב (סי' ח דף לו ע"ג) האריך הרחיב בזה ודחה השגות החולקים על הר"א מוורדון. ובשו"ת בית יצחק (ח"א מאה"ע סי' עב) צירף בנידונו סכרא זו לעשות תלת רובי, רוב נטבעים במשאל"ס למיתה, ורוב גוססים למיתה, ורוב הניצולים יש להם קול. ובתלת רובי בודאי שיש להקל לכתחלה. ע"ש. וע' בשו"ת חקרי לב (ח"א מיו"ד ס"ס קל) שכתב, דמה שמצינו לרוב האחרונים שהתירו בספק ספיקא בעיגונא דאיתתא, אע"ג דאתחזק איסורא, נראה דה"ט דמשום עיגונא הקלו, שהרי האמינו חז"ל עד אחד, ועד מפי עד, בעיגונא דאיתתא, אע"ג דהוי דבר שבעררה, דמדינא בעינן שני עדים כשרים, מ"מ משום עיגונא הקילו. ה"נ יש להקל בס"ס. ועוד שע"פ הרוב מה שהתירו בס"ס היינו בספק דפלוגתא דרבותא, דעדיף שפי מספק דמצאות, והוה להו רובא, ורובא וחוקה רובא עדיף וכו'. ע"ש. וי"ל עוד כמ"ש בשו"ת יביע אומר ח"ו (חאה"ע סי' ג אות י) ע"פ דברי התוס' כתובות (כב:) בשם רבינו תם, דחוקה דאשה דייקא ומינסבא מרעא לחוקת אשת איש, דמה"ט שרינן לה אפילו ליכא עדים כלל, אף שהיא בחוקת אשת איש. ע"ש. וכ"כ המאירי שם (סוף עמוד קכא). וכן העלה בשו"ת מטעמי יצחק (סי' ז דף יט ע"ג). ע"ש. וע' בשו"ת בית אפרים (חאה"ע סי' ז דף כג ע"ג), שהחוקה שאשה דייקא ומינסבא היא חוקה דאיתא מכא סכרא, דעדיפא משאר חוקות, ולכן דוחה לחוקת חי ולחוקת אשת איש. ע"ש. גם הגר"ש משלון בשו"ת עבודת השם (חאה"ע סי' י) כתב להסתמך ע"ד התוס' הנ"ל דחוקת דייקא ומינסבא מרעא לחוקת אשת איש. ע"ש. (וע"ע בהגהות הרד"ל כתובות ס. בד"ה וכוה). ונודע מ"ש הרמב"ם בתשובה (מהדורת פריימן, סי'

באר

יח

יצחק

קלף אית לי החמירו חז"ל, עכ"ל הא מנינו דגם בחומר ערוה הקילו חז"ל לסמוך על הרוב ולא גמרינן מן משאל"ם לשאר מיילי, וד"ל דוקא במה שגזרו צפי' גזרו ולא בשאר מיילי, ומוקמינן על דבר חורה דסומכין על רובא, ולא החמירו חז"ל לחוש למיעוטה כדחזינן בקטן וקטנה דס"ל לרי' מאיר לא חולצין ולא מיינמין ורצנן פליגי עלי' משום דלא חשו למיעוטה, ואי נימא דככל מקום ילפינן מן משאל"ם לחוש למיעוט, במקום הומר ערוה א"כ התם נחשב שמה תמא איילוגית או ימא סרים דהוי אשת אח שלא במקום מצוה וזכרת ה' לחז"ל לחוש למיעוט, וע' בתום יבמות ל"ו ע"ב) ד"ס הא לא שהא כו' דתבנו התום' שם גבי לא שהא הולד שלשים יום משום דחשו חז"ל למיעוט ואע"ג דשמא התם משום ערוה החמירו כו' עכ"ל, היינו דוקא גבי יבמה לטוק דזה לא מקרי דבר שצערות משום דלא הוי רק בלאו משאל"ם איסור אשת אח שלא במקום מצוה ודאי דהוי ערוה, א"כ מדמנינו דלא חשו חז"ל למיעוט התם ולא חשו שמה תמא איילוגית, [הכו מקורו של כולי ק"ס דקיי"ל ברצנן הכ"ל דלא חיישי למיעוטה, וכן מנינו ברוב מש"כ דממכו ג"כ באיסור א"א על רובא ולא החמירו חז"ל לחוש למיעוטה, והא דמשאל"ם וגוסם דמנינו דהחמירו חז"ל לחוש למיעוטה היינו דוקא היכא דמנינו צפי' שגזרו בהך לחוש למיעוטה דמלטינן ואינן נטבעים, אבל למילף מזה לשאר מיילי לא ילפינן כידוע דתקנתא מתקנתא לא ילפינן ואין למדים דברי סופרים מדברי סופרים צבנין אצ"ל, וכיון דמנינו בשאר מיילי דממכו חז"ל על הרוב אף במקום ערוה וכדמנינו ביבמות (דף ק"ח) מחילה של דים לא שכיחא, לכן כג"ד יש להקל על רוב דודאי נעשה טריפה וטריפה אינה חי' י"צ חודש.

ס"ם, אך דקשה מיבמות (ק"כ ע"ב) דמקשה בנמרה ומי מניה לאוקמי כר"ש בן אלעזר והא קתני סיפא מעשה בעסיה כו' מן ארכובה ולמעלה מנשא כו' דמאי מקשה הא י"ל דשאיני התם דהוי ס"ם, ספק שמה לא יאז מן המים, ואת"ל יאז, אכתי ספק שמה לא נתרפא ונעשה טריפה שאינו יכול לחיות י"צ חודש, וי"ל משום דקיי"ל צו"ד (שם) דשני הספיקות בס"ם צעיקן שיהיו צאין ביחד, ואם נולד ספק אחד מקודם אז לא מנרפינן ל"ס"ם, כיון דבעת שלא נולד עוד הספק השני ולא חי' רק ספק א' לבד אז חי' הדין דספיקא לחומרא, א"כ י"ל דוקא בעובדא דהס"ם (שם) דהס"ם הוי אי יאז מן המים וספק שמה נעשה טריפה, ע"כ מחמת ההיתר שלא יאז מן המים מצדו לן להתייר מיד ומחמת ההיתר דנעשה טריפה אין אנו יכולין להתייר רק צבולת י"צ חודש משום דעד יצ"ח יכול לחיות, א"כ כיון שצמח יצ"ח לא התרנו את האשה מן איסור א"א משום דממכו יצ"ח לא הוי רק ספק אחד אי יאז מן המים או לא, משום דהיתר מן הספק השני לא חי' אז, וכיון דלא לא התרנו אותה, לכן לא מהני ס"ם זה בעת שניול ספק שני להתייר, משאל"ם כג"ד דיש ספק דילמא ית מחמת הכאת הקלעצער שהי' צהס כדי להמית א"כ מיד דנודע לנו הספק הזה חלו ב' ספיקות ביחד, משום דבעת שגנבה בג"ע מן הנטבע היו אז שני הספיקות חלין ביחד אצל האשה, לכן הוי ס"ם מעליא.

ועוד י"ל דלכן צ"ש לא תירנו משום ס"ם הכ"ל, לפי דהתם מיירי לצברי רש"א דאמר העטעם צאין מעידין על המגוייד מפני שיכול לבנות ולחיות אלמא דס"ל דיש רפואה ברורה למגוייד, ולא שייך לרין גזע ספק דלמא לא נתרפא, משום דרוב חולין לחיים, ואף דכמה חולין אין מתרפאין רק ע"י רפואות, עכ"ל אמרינן גם כזה רוב חולין לחיים משום דזוראי ע"פ רוב משתדל האדם אחר רפואות, וה"ה התם ברפואה שיכול לבנות ולחיות כיון שזוהי רפואה ברורה ודאי כל אשר לו יתן צעד נפשו והחלמין אח"כ להרפא, והוי בכלל רוב חולין לחיים, א"כ יש רוב המנגד לספק דלא נתרפא, ומצוה צבלי"ס דאם הרוב מנגד לספק א' לא מנרפינן ספק זה לרין צי' ס"ם.

ורפמשי"כ נראה לע"ד דגם בספק ספיקא כג"ד הכ"ל, הוי ס"ם מעליא, ומש"כ לעיל מהא דב' ספיקות אין חלין צנת אחת, זה אינו, משום דהא מצייר צו"ד (סס"ו ק"י) דדוקא אם בספק ראשון חי' אסור מדהורי' אז לא דיינינן ל"ס"ם משאל"ם אם בספק א' לא נאסר רק מדרבנן וכמש"כ שם הש"ך אז הוי ס"ם מעליא, וה"ה כג"ד כיון דצמים שאל"ם אינה אסורה רק מדרבנן לכן ודאי הוי ס"ם מעליא וכש"כ במשאל"ם דאם ניסת לא תזא, א"כ אין לנו לומר כזה הסברה דנעשה מתחלה צנת שלא חי' לנו ההיתר מן הספק השני כגוף של איסור וכמו שנספק דינו לחומרא, ולכן לא מהני ספק ב', דהא אף בעת דלא חי' לנו ההיתר מן הספק הב', עכ"ל אם היתה ניסת לא תזא, א"כ לא נעשה מעולם ספק א' כגופו של איסור, והוי ס"ם מעליא.

ועוד יש לרין כג"ד לכיון דמשאל"ם לא הוי רק מדרבנן ומצוה צב"ש (ס"י י"ו ס"ק ק"ה) דאם העיר שראה שנטבע רק הספק אם חי' צמים שיש להם סוף או צמים שאין להם סוף דחלינן לקולא יעו"ש, וה"ה כג"ד דספק אם נעשה טריפה מחמת הכאה וכמו צבמה דחש"י לטריפה נדרר שיש בו כדי להמית, וכיון דמן התורה יצאה צו"ד מן חשש איסור לכן הוי ספק דרבנן ולקולא, משאל"ם צהא ליבמות (דף ק"ב) הכ"ל דהתם יש רוב חולין לחיים המנגד לספק הכ"ל, ומכל הכי טעמי יש להקל כג"ד.

ענה י

שבת וראיתי במש"כ לעיל דנפלא נעשה טפמיס יש להתייר אשתו משום רוב, דיש להוכיח דגם צב"ג אין להתייר, דהא חזינן ביבמות (ק"א ע"א) דנפלא לגוב אריות אין מצידין עליו ונפלא לחפירה מלאה נחשים מעידין עליו, וכן תני התם דנפלא לנכשן האש מעידין עליו, וע"כ צ"ל (שם) שכתב דגוב אריות רחב הוא ואינו עומד עליו, ובמאי מקרקעית הגובה יתיר מעשרה טפמי' עד למעלה וא"כ הלא התיירו משום נפילה

ואף נשית ר"ת דמחלק בין הטריפות ככ"ל, הא לשיטתו מוכח צב"ק דגם צה"ס יש לחוש לריסוק אברים דחינו חי מעל"ע כמש"כ לעיל בהרובה, דודאי נתרסוק אבריו הפנימיים, וסמוך מיעוטה לחזקה א"א לא שייך בזה, כיון דמשאל"ם קיי"ל אם ניסת לא תזא משום דרוב נטבעים אינן נמלטים מסלק לחזקה א"א, ועדיף מן חזקה א"א דהא אם ניסת לא תזא ונסתלק' חזקה א"א כבר, ולכן יש לסמוך על רוב הכ"ל כיון דליכא חזקה א"א נגדו.

ועוד דהא כתב הריב"ש (ס"י שע"ט) וש"פ להוכיח דהך חששא דמגוייד הוא חשש מן התורה, משום דאי נימא דהוי חשש מדרבנן, א"כ צמגייד שפלא במשאל"ם לא מתמירין אף ברצנן, משום דתרי הומרי לא מחמירין ע"ש, א"כ ה"ה כג"ד דיש הרוב דנתרסוקו אבריו הפנימיים, ואף דנימא מדרבנן לחוש למיעוט, עכ"ל במשאל"ם דחינו אלא חומרא מדרבנן לא מחמירין תרי חומרי דרבנן.

ענה ט

ועוד נלע"ד דאף אי נימא כהדבר שמואל [שכתב הפ"ג צ"שמו (ס"י ק"א)] דנפולה אינה אלא ספק טריפה, עכ"ל יש להתייר כג"ד, דכיון דנפלא או הכה צאנן על גופו תיישינן לריסוק אברים ולא מוקמינן על חזקתו משום דנולד' ריעותא וכמש"כ התום' בספק דרוסה וישב. קוץ נושט וכנ"ל א"כ יש להקל כג"ד ולרין ס"ם, ספק שמה לא נמלט מן טביעתו, ואת"ל דנמלט, עכ"ל ספק שמה נתרסוקו האברים הפנימיים והוי טריפה, דהא מידי ספק לא יצאנו עכ"פ, ולא שייך לאוקמי אחזקה חי כיון דנולד' ריעותא, וכמו צבמה דאף דיש חזקה היתר על הצבמה עכ"ל מחמירין מספק דאורייתא משום ריעותא דנולד' צה, ה"ה כג"ד, וכש"כ במשאל"ם ושבו עליו עד שתזא נפשו דיצאנו מחשש ספק דאורייתא ונסתלקה חזקה א"א כנ"ל, ואף דהוי ס"ם משום א', עכ"ל הא נפ"מ בין המתירים, משום דאם נאמר דנטבע, אז עתרת אשתו מיד אחר שלש שעות מעת הטביעה, ואי נימא דלא מן המים אז אינה מותרת רק אחר יצ"ח משום טביעה אינה חי' יצ"ח, ואף מן חשש דריסוק אברים יש נפ"מ שלא תזא מן איסור א"א רק אחר מעל"ע, וקאום דבתוך הטע"ע. וקול לחיות עכ"פ, וכשי"ש נפ"מ בין המתירים, חי' דיינינן שפיר ס"ם אף משום א', כמבואר צו"ד (ס"י ק"י צבלי"ס ס"ם), וצ"ל א"ה ה"ה כמה פוסקים ס"ל דלא צעיקן ס"ם משום אחר וצ"ל גווי דיינינן

באר

יה

קמ

נפילה, וכן נפול לבגשן האש דאף דמעידין עליו עכ"ל הא
הסותר הו' משום שדין שמון הסתם נאסף ולא משום
נפילה, אלא דל"ד במשאל"ם אבל גם כהא רוב החמירו
חז"ל לחוש למיעוט משום חומרא דא"א, אך יש לדחות
משום דל"ל דמירי באופן שאין זו משום נפילה כגון שיש
בבגוב ובבגשן סולמות או מדרגות לירד בהן ולכן אין זו
חז"ל עשרה, אבל היכא דיש זו חז"ל עשרה יש להחמיר
משום נפילה, אבל ז"ל, דהא הכ"י (פרק ט"ז דיבמות)
כתב דהך כבשן האש מירי שהוא עמוק ואינו יכול לעלות
ממנו, וכ"כ הרשב"א בחידושו והס"מ (פי"ג מה' ג' ה"ו)
ע"ש, אלא דמירי דאין לו צמח לטפס ולירד, דהכ"כ
הא יש לו ענה אף לעלות ממנו, וכן ראיתי ביש"ש (פרק
ט"ז דיבמות ס"ג) דכתב דאם כפל מן הגג לא מהימנא
לומר דמת משום דחמירין דאמרה בדרמי, אלא דל"ל
גפילה לבד אין להחמיר, ומוכת מ"ז דככל רוב החמירו
חז"ל לחוש למיעוט, ואפשר דזוהי כוונת החוס' (שם קכ"א)
ע"א) דל"ל ולא היא כו' שכתבו דע"ג דרוביהו נורבא
מרבנן אי איתא דסלוקי קלא אית לי' מ"מ לא חיישי
לאותו הרוב כמו רוב גוססין כו', וקשה למה להחוס' לכתוב
מזרחק, ומדוע לא הכירו מהא דמיס שאל"ם דחיישי
למיעוט, ולפשמ"כ ניחא, דל"ל דכוונת החוס' להוכיח דלא
ניחא כמש"כ לעיל דרק במשאל"ם החמירו ולא בשאר
מקומות, ע"ז הוכירו מן גוסס דגם זו מנינו דחשו למיעוט,
אלא דבכל דוכתי החמירו חז"ל לחוש למיעוט, א"כ ה"ה
צורבא מרבנן, אך היכא דנפול למיס שאל"ם וצ"ב דאף עור
רוב הכ"י יש מקום להקל, משום דהא הסתם (שם ל"ז
ע"ג) דל"ל הא לא שאל"ם כו' כתבו דחיישינן למיעוט המני
כמו במשאל"ם וגוסס, אלא דדוקא למיעוט המני חיישי
ולא למיעוט שאינו מני, רק בצבורות (כ' ע"ג) כתבו
החוס' דל"ל חלצ פוטור כו' בשם ר"ת דס"ל דחמירין סמוך
מיעוטא לחזקה דקשה אמאי במשאל"ם קי"ל דאם ניסת
לא תצא ואמאי לא כימא סמוך מיעוטא כו' ומי' משום
דהוי מיעוט שאינו מני יעו"ש, אבל דיבמות הכ"ל כתבו
בשם ר"ע דמיס שאל"ם הוי מיעוט המני, וראיתי במרדכי
(סוף יבמות) שהקשה אמאי לא חמירין סמוך מיעוטא
לחזקה דא"א ואמאי אס כיסת לא תצא ומי' דמשום עגובא
הקילו או משום דהוי מיעוט דמיעוטא עכ"ל, וכן החוס'
בדקדוקין (כ' ע"ג) דל"ל ח"ג מקדשי והדר מסבלי כו' כתבו
שם להוכיח דאף צרובא מסבלי והדר מקדשי ג"כ חיישינן
למיעוט ואף דיש רוב וחזקה עכ"ל הא גם במשאל"ם ג"כ
החמירו חז"ל משום חומרא דא"א, ובשם הר"י כתבו
דצורבא מסבלי והדר מקדשי אינה מקודשת, וי"ל דהר"י
אזיל לשיטתו דס"ל דמשאל"ם הוי מעוט המני, א"כ י"ל
דצורבא מסבלי והדר מקדשי לא חיישינן למיעוט, משום דהא
מבואר (יבמות דף ק"ט) דהיכא דיש רובא וחזקה מיקרי
המיעוט מיעוט דמיעוטא, א"כ צרוב מסבלי והדר מקדשי דיש
ג"כ חזקה פנוי הוי המיעוט מיעוט דמיעוטא, ואינו דומה זה
למשאל"ם דהוי מיעוט המני לשיטת ר"י הכ"ל לכן חשו חז"ל
משא"כ במיעוט שאינו מני וי"ל דלא גזרו חז"ל, והתוס' אזלי
לשיטתייהו בצבורות דאף דמשאל"ם לא הוי רק מיעוט שאינו
מני, אפ"ה מנינו דחשו חז"ל משום חומרא דא"א, לכן כתבו
להחמיר צרוב מסבלי והדר מקדשי ג"כ משום דקאמרי זה
בשם ר"ת ע"ש, דאזיל לשיטתו בצבורות דס"ל דאף במיעוט
דמיעוטא החמירו חז"ל, ואף דגירסת הרא"ש שם ר'
תנאל, עכ"ל צרשב"א הוא בשם ר"ת.

ורפ"ז שפיר יש לרוב היכא שרוב אחד נולד לפניו מקודם
דלא מני להטורף לרוב ב' שבא אח"כ, משום
דמתחלה צעת שגולד הספק קודם שבא הרוב ה' הוי כנפסק
הדין או דאסורה ונתבטל אז רוב הכ"ל ונשאר חזקה איסור
דא"א בתקפה, ולכן צעת שבא הרוב ה' הוי רוב אחד דלא
מהני מלך גזירת חז"ל נגד חזקה א"א הנשאר לנו ככ"ל,
משא"כ היכא שצעת שגולד הספק להאשה הוי לפניו מתי
רובא ביחד לברר דמת כיון דהוי מיעוט דמיעוטא ככ"ל ככ"ל
לא חשו חז"ל, וכמש"כ הר"י בדיורא דדוקא במיעוט המני
החמירו חז"ל משום חומרא דא"א אבל לא במיעוט שאינו
מני.

ובן מוכח משיטת הרשב"א והר"ן וש"פ דס"ל צהא דקדושין
צרוב מסבלי והדר מקדשי דחיישינן למיעוטא הוי
הטעם משום דמנהג עשוי להסתמות [הובא בביאור הגר"א
ז"ל (סי' מ"ה סק"ח יעו"ש)], אבל לולא זה לא חשו
למיעוטא, ואף דבאמת מנינו דמשאל"ם החמירו חז"ל
משום חומרא דא"א, צע"כ מוכח דהיכא דיש רוב וחזקה
היתר דהוי המיעוט מיעוט שאינו מני לא חיישינן, א"כ
ה"ה צ"ד דיש תרי רובא דהוי המיעוט מיעוט דמיעוטא
ודאי לא חשו חז"ל.

ובן מוכח מהא דגיטין (דף ב') דה"י הסתם דאף לר"מ
דחיישינן למיעוטא סתם ספרי דייני גמירי ורבנן הוא
דאזריין כו' דתקנת חז"ל היתה כרי שלא יערער הצעל
ע"ש, וקשה אמאי לא פי' דלכן תקנו חז"ל לומר בפ"כ
משום דכמו דמנינו במשאל"ם וגוסס דהחמירו משום חומרא
דא"א

נפילה, וכן נפול לבגשן האש דאף דמעידין עליו עכ"ל הא
הסותר הו' משום שדין שמון הסתם נאסף ולא משום
נפילה, אלא דל"ד במשאל"ם אבל גם כהא רוב החמירו
חז"ל לחוש למיעוט משום חומרא דא"א, אך יש לדחות
משום דל"ל דמירי באופן שאין זו משום נפילה כגון שיש
בבגוב ובבגשן סולמות או מדרגות לירד בהן ולכן אין זו
חז"ל עשרה, אבל היכא דיש זו חז"ל עשרה יש להחמיר
משום נפילה, אבל ז"ל, דהא הכ"י (פרק ט"ז דיבמות)
כתב דהך כבשן האש מירי שהוא עמוק ואינו יכול לעלות
ממנו, וכ"כ הרשב"א בחידושו והס"מ (פי"ג מה' ג' ה"ו)
ע"ש, אלא דמירי דאין לו צמח לטפס ולירד, דהכ"כ
הא יש לו ענה אף לעלות ממנו, וכן ראיתי ביש"ש (פרק
ט"ז דיבמות ס"ג) דכתב דאם כפל מן הגג לא מהימנא
לומר דמת משום דחמירין דאמרה בדרמי, אלא דל"ל
גפילה לבד אין להחמיר, ומוכת מ"ז דככל רוב החמירו
חז"ל לחוש למיעוט, ואפשר דזוהי כוונת החוס' (שם קכ"א)
ע"א) דל"ל ולא היא כו' שכתבו דע"ג דרוביהו נורבא
מרבנן אי איתא דסלוקי קלא אית לי' מ"מ לא חיישי
לאותו הרוב כמו רוב גוססין כו', וקשה למה להחוס' לכתוב
מזרחק, ומדוע לא הכירו מהא דמיס שאל"ם דחיישי
למיעוט, ולפשמ"כ ניחא, דל"ל דכוונת החוס' להוכיח דלא
ניחא כמש"כ לעיל דרק במשאל"ם החמירו ולא בשאר
מקומות, ע"ז הוכירו מן גוסס דגם זו מנינו דחשו למיעוט,
אלא דבכל דוכתי החמירו חז"ל לחוש למיעוט, א"כ ה"ה
צורבא מרבנן, אך היכא דנפול למיס שאל"ם וצ"ב דאף עור
רוב הכ"י יש מקום להקל, משום דהא הסתם (שם ל"ז
ע"ג) דל"ל הא לא שאל"ם כו' כתבו דחיישינן למיעוט המני
כמו במשאל"ם וגוסס, אלא דדוקא למיעוט המני חיישי
ולא למיעוט שאינו מני, רק בצבורות (כ' ע"ג) כתבו
החוס' דל"ל חלצ פוטור כו' בשם ר"ת דס"ל דחמירין סמוך
מיעוטא לחזקה דקשה אמאי במשאל"ם קי"ל דאם ניסת
לא תצא ואמאי לא כימא סמוך מיעוטא כו' ומי' משום
דהוי מיעוט שאינו מני יעו"ש, אבל דיבמות הכ"ל כתבו
בשם ר"ע דמיס שאל"ם הוי מיעוט המני, וראיתי במרדכי
(סוף יבמות) שהקשה אמאי לא חמירין סמוך מיעוטא
לחזקה דא"א ואמאי אס כיסת לא תצא ומי' דמשום עגובא
הקילו או משום דהוי מיעוט דמיעוטא עכ"ל, וכן החוס'
בדקדוקין (כ' ע"ג) דל"ל ח"ג מקדשי והדר מסבלי כו' כתבו
שם להוכיח דאף צרובא מסבלי והדר מקדשי ג"כ חיישינן
למיעוט ואף דיש רוב וחזקה עכ"ל הא גם במשאל"ם ג"כ
החמירו חז"ל משום חומרא דא"א, ובשם הר"י כתבו
דצורבא מסבלי והדר מקדשי אינה מקודשת, וי"ל דהר"י
אזיל לשיטתו דס"ל דמשאל"ם הוי מעוט המני, א"כ י"ל
דצורבא מסבלי והדר מקדשי לא חיישינן למיעוט, משום דהא
מבואר (יבמות דף ק"ט) דהיכא דיש רובא וחזקה מיקרי
המיעוט מיעוט דמיעוטא, א"כ צרוב מסבלי והדר מקדשי דיש
ג"כ חזקה פנוי הוי המיעוט מיעוט דמיעוטא, ואינו דומה זה
למשאל"ם דהוי מיעוט המני לשיטת ר"י הכ"ל לכן חשו חז"ל
משא"כ במיעוט שאינו מני וי"ל דלא גזרו חז"ל, והתוס' אזלי
לשיטתייהו בצבורות דאף דמשאל"ם לא הוי רק מיעוט שאינו
מני, אפ"ה מנינו דחשו חז"ל משום חומרא דא"א, לכן כתבו
להחמיר צרוב מסבלי והדר מקדשי ג"כ משום דקאמרי זה
בשם ר"ת ע"ש, דאזיל לשיטתו בצבורות דס"ל דאף במיעוט
דמיעוטא החמירו חז"ל, ואף דגירסת הרא"ש שם ר'
תנאל, עכ"ל צרשב"א הוא בשם ר"ת.

ולשיטת הר"י דיבמות הכ"ל דס"ל דדוקא למיעוט
המני חיישינן ולא למיעוט שאינו מני, א"כ
י"ל דהיכא דיש לנו סיוע מן רוב ח' זולת הרוב דנעבדים
במשאל"ם דככה"ג הוי המיעוט מיעוט דמיעוטא, מכש"כ
צרוב וחזקה דמבואר דיבמות (דף ק"ט) דמקרי המיעוט
מיעוט דמיעוטא כש"כ רוב דעדיף מחזקה ודאי דמקרי
מחמת תרי רובא מיעוט דמיעוטא ולא חשו חז"ל כה"ג,
אך דקשה לר"י הכ"ל מהא (שם דף קכ"א) דמסיק
הנדה דל"ש צורבא מרבנן, וכמש"כ שם החוס' דע"ג
דרוב צורבא מרבנן אי איתא דסלוקי קלא אית לי' עכ"ל
חיישינן למיעוט, והא הסתם הוי זה מיעוט דמיעוטא מחמת
תרי רובא, אי דרוב נעבדים אין כמלטים, ב' דאם
איתא דסלוקי קלא אית לי', ואפ"ה חשו למיעוט שאינו

באר

יה

יצחק

דא"א לחוש למיעוטא כנ"ל, כן י"ל שגם התם גבי חשש שלא לשמה חששו למיעוטא דלא גמירי, ובע"כ מוכח מזה דדוקא במיעוט המצוי חשו חז"ל ולא היכא דלא היו רק מיעוט דמיעוטא, וי"ל דהא התום' כתבו זה התם בשם הר"י והר"י אזיל לשיטתו כנ"ל.

ומצאתי צפ"י (סס) שהקשה זה, ותי' דדוקא במים שאח"כ דיש תרי חזקות לחיסור היינו חזקה חיינו חזקה חי של הבעל וחזקה איסור דא"א החמירו חז"ל לחוש למיעוט ולא התם בגיטין דלא היו רק חזקה לחיסורא ע"ש, ובזמנה אחר העיון אין מקום לקושיתו, דיי"ל דהתום' הוכרחו לפרש כן, דאין נימא דמחמת חומרת א"א תקנו לחוש למיעוטא כנ"ל, א"כ עדיין תקשה דהא במשאל"ם אם ניסת לא תאלו וכן בסגנונות דה"ע (סי' מ"ה), ואלו גדלה אחר צפ"נ ס"ל לר' מאיר דהוולד ממזר ורצון ס"ל דלא הוא ממזר עכ"ל ס"ל דיומא' צנע' כמזוהר בתום' (צ"מ נ"ה ע"ג) ד"ה ילד יעשה כו' ובגיטין (ה' ע"ג), א"כ אם הי' הטעם משום חשש מיעוט אם ניסת לא תאלו, ובזמנה בפסול אם לא אחר צפ"נ הדין דאם נסת תאלו, לכן הוכרחו התום' לפרש משום חשש לנו.

אך סברת הפ"י שכתב דשאני במשאל"ם דיש תרי חזקות היא סברא נכונה כבשרת הריב"ש (סי' שע"ט) (הוצא' צנ"צ (מה"ק סי' מ"ג) ע"ש), א"כ לפ"י י"ל דאף לשיטת התום' בצבורות דאף למיעוט שאינו מצוי ג"כ חשו חז"ל הטעם משום שתי חזקות הנ"ל, ולכן היכא דיש עוד רוב זולת הרוב דמשאל"ם לא החמירו חז"ל, משום דיי"ל דהרוב ה"ו מסלק לתרא חזקה עכ"פ דהא רוב עדיף מחזקה, ולא נשאר רק חז"ה חזקה ונגד חז"ה חזקה לנד י"ל דלא החמירו, כיון דמשאל"ם לא היו רק מיעוט דמיעוטא לשיטת התום' בצבורות הנ"ל, ולא מנינו צדקה"ג דהחמירו חז"ל לחוש למיעוט שאינו מצוי, ובאין לנו ראי' להחמיר בזה הכו דלא לוסוף עלה, אך משיטת התום' צקדושין גבי סגנונות דהוכיחו לאסור צרוב מסנלי והדר מקדשי מהא דמשאל"ם מוכח דלא ס"ל סברת הפ"י הנ"ל, משום דלסברתו קשה על ראיית התום' הנ"ל לסגנונות, הא גבי סגנונות ליכא אף חז"ה חזקה לאיסורא, רק אדרבה יש חזקה היחר רובו, ודרוב וחזקה נחשב המיעוט למיעוט דמיעוטא כנ"ל, ומ"מ ס"ל להחמיר, ומ"מ היכא דיש עוד רוב לרוב דמשאל"ם ואף דזולת הרוב ה"ו לא היו רק מיעוט דמיעוטא וחשו חז"ל, מ"מ היכא דיש עוד רוב צ' לא חשו, וראי' לזה מהא דבימות (דף ק"א) דמחילה של דגים לא שכיחא, וקשה הא חזין דרצון חשו אף למיעוט דמיעוטא, בשלמא לשיטת הר"י (ביבמות) הנ"ל ניחא, משום דיי"ל דמחילה של דגים הוא מיעוט שאינו מצוי, אבל לשיטת התום' (בצבורות וקדושין) דאף במיעוט שאינו מצוי החמירו חז"ל קשה, ובע"כ מוכח דשא"ה דאף אם הי' שכיח עכ"ל ההלכה ע"י מחילה לא שכיחא, משום דאמרין דהגטבע מונח בזמנה מהמקומות האחרות הרבות שיש בנכר דהא המחילה של דגים הוא מיעוטא נגד שטח כל הנהר, וכדאמרין בצנחיים (דף ע"ד) דלאיסורא צרובא איתא משום דאמרין דמונח צרוב מקומות ולא בהמיעוט, והא דמקשה הגמרא ליחוש למחילה של דגים, הכוונה דאף דמיבעי לן לומר דצרובא איתא עכ"ל הא חיישינן למיעוט כמו במשאל"ם וע"ז תי' דמחילה של דגים ענמה לא שכיחא, א"כ היו תרי רצבא, א"ל, הא דמחילה של דגים ענמה לא שכיחא, והב' דהטבע מונח צרוב מקומות כנ"ל, א"כ זוהי ראי' ברורה דתרי רובא מהני ולא החמירו בזה, ואף דנימא דמחילה של דגים לא שכיח' כלל והוי מיעוט דמיעוטא צנירוק עוד רוב ה"ו עכ"ל, עכ"ל הא במשאל"ם לשיטת התום' (בצבורות וקדושין) הנ"ל מוכח דס"ל דלא היו רק מיעוט דמיעוטא, א"כ ודאי דומה זה למחילה של דגים הנ"ל דמהני צנירוק עוד רוב או ס"ס.

וראייתי בחמדת שלמה (סי' כ"ד אות י"ד) בשם הגאון מליסא דכתב דלכן לא חשו למחילה דל"ש משום דעיקר החשש למיעוט היי מחמת חזקה חי וזמחילה לא שייכא חזקה זו דאטו מחמת חייתו נימא דאתרמי' מחילה, וע"פ סברת החנ"ש (סי' כ"ט) ע"ש, אבל זה ליחא לשיטת התום' צקדושין דס"ל דחשו למיעוט אף היכא דליכא חזקה איסור כמו צרוב מסנלי כו' ובע"כ מוכח כמש"כ בעז"ה, וכן מוכח מהא דחזין דרב אשי רצה להקל בצורבא מרבנן משום דאם איתא דסליק קלא חיה ל"י, ואף דקשה איך רצה להקל מחמת רוב הא חזין דהחמירו לחוש למיעוטא, ובע"כ מוכח דסברת רב אשי היא מחמת חרי רובא, ואף לדין דמחמירין בצורבא מרבנן י"ל דשא"ה משום דהרוב הא נחבטל מתחילה קודם שבא הרוב השני, וכמו שמוכרח לפרש כן לשיטת הר"י הנ"ל, ואפשי פלוגתא בין רב אשי לדין לא מפשינן, וכן ראייתי בצורבא (סוף יבמות) שכתב להוכיח מרב אשי הנ"ל דהיכא שאזד זכרו מותרת ע"ש, וכן כוכיח לג"ד מהא דרב אשי הנ"ל.

ומצאתי צקהלת יעקב (סי' ט') שכתב בשם הגאון מוקר"ה ז"ל מוהלזין צ"ה שפלא מהגשר על הקרת ואח"כ נפל למים שהחיר מטעם חרי רובא דהסכס כל הכמי ויולגא ע"ש, אך לא הביא ראי' כלל, ונ"ה שזכיחי לכיון לדברי הגאון הנ"ל, וע"פ ראיות צבורות הנ"ל בעז"ה.

והא דאין מעידין צנפל לגוב אריות ולכנשן האש אף דלא היו רק רוב אחד, משום דהא הריב"ש (סי' שע"ט) כתב דכ"ז דאין החי' אוכלת זו לא היו רק ספק השקול, ולא נשאר רק רוב אחד דנפילה זה לנד לא מהני רק צנירוק משאל"ם כנ"ל, ולשיטת ה"ר יריחם שבזבא צב"ש (סי' י"ז ס"ק ק"צ) דאף צנפל לגוב אריות דאין מעידין עכ"ל אם ניסת לא תאלו משום דגם התם שייך רוב דהוי בחזקת מת מחמת גוב האריות, עכ"ל ואין מזהסתירה למש"כ, דהא י"ל דהתם מיירי בזאופן דלא שייכא צי' נפילה כגון דהי' מהגלגל בשטע דלא הי' צו חנט' י' ע"י האויר או כמש"כ לעיל, ועוד י"ל דתרי רובא לא מהני רק אם חד רוב משווי אה המיעוט למיעוט דמיעוטא כמו צרוב דמשאל"ם, וי"ל דהא שאמרו מחילה לא שכיחא היינו דלא שכיחא כלל והוי מיעוט דמיעוטא, ושפיר כתב הקהלת יעקב להקל בחרי רובא, דכיון דצעת שנועה ונולד הספק להאשה היו אז תרי רובא ביחד, צב"ה' לא חשו חז"ל להחמיר.

ולכן צנ"ד דיש לדון להרוב כמו בצנפלה דזה מועיל להצטרף להרוב דמשאל"ם, דגם זולת הרוב דנפילה לא היו רק מיעוט דמיעוטא, ואפילו אי נימא דחינו דומה לצנפלה כל כך, עכ"ל הא כתבאר (ענף ח') דיש לדון דזה מקרי יש צו כרי להמית ע"פ הריב"ש לדברי הרמב"ם (פ"ג מה' רוצח), וגם יש לדון ס"ס צנ"ד כמו שכתבאר (ענף ט') דגם זה מועיל להצטרף להרוב דמשאל"ם, דהא ס"ס ג"כ הוא מדין רוב, וכש"כ לשיטת האחרונים דס"ל להחמיר צנענא משום ס"ס, וחזקה איסור לא שייכא צנ"ד מחמת הרוב דמשאל"ם, וגם יאלו לנו מכל מה שכתבאר דבהך עובדא דקהלת יעקב הנ"ל צאחד שפלא מהגשר על הקרת ואח"כ להמית דיש להקל ע"פ הדיניות שהוכחתי בעז"ה, גם יש לדון דנ"ד מקרי משאל"ם ע"פ מש"כ ה"ח בתשובה (סי' ע"ט), אכן מחמת טרדותי לא יכולתי להאריך בפרט זה, ולכן סמכתי להקל ע"פ הסיח' שכתבאר, ובפרט שאזד זכרו מכמה שנים שלא נשמע ממנו, וכמש"כ המרדכי בשם תשובה ה"ר אליעזר מוורדין להחמיר במשאל"ם היכא שאזד זכרו מכמה שנים ע"ש, וצנירוק כל הנ"ל דעתי מסכמת להקל, אם יסכימו עוד שנים מגדולי זמננו להיתרא, וק"י' יגדור פרעותינו צב"ה :

שאלות ותשובות סימן ה' חוט המשולש

סימן ו

שאלה. בא שנמבע בנדר במים שאין להם טה.

תשובה

בעור החונן דעת אף לשאינו הגון באי למדני חוקך והדריבני באמיתך כי בו הפצתי :

א אמנם דרך רוב הצורים להקל בעגונא דליתחא נכחא דהיתרא . אבל מלינו ברבא סממיו רזל במשאלים והשו אף למלתא דלא שכיחא כלל טון לגל טעורד לחבירו וכו' ונפרע לקך שאודמן לו דשכיח יותר . ואם המה חשבו לזה בלב ימים בדרך האצויה אשר הוא רחוק מלמד מן הגמל ואיך לא נחוש אן כעין זה נהרות אשר הוא חמיד סמוך לגמל וקרב . ונפרע לפי המטאר בגביע היחה טביעו בעת פתיחה הגהחת אשר אז נמלאים מחיטות קרח הגקראים קריעש וכן הקריעש רועשים גלים יש לתוש שמה ערדוה המים על הקריעש והקריעש אוליטוה נרחוק מקום חוץ למקום ישוב בני אדם ושם אולי יטול :

והיטב אשר דבר הראב"י במטאר במדרכי (דכרו הובאו ביחה יוסף) בהגהו על ר"א מורדין ואף שכמה שסקים כהנו להקל במשאלים בלירוף אומדנה הרי לא הקילו בזה אלא במקום דלמדין אם נשאלה ל"ח והיינו אם שו עד שחלא נפשו אבל אם לא שו עד שח"ג כהנו הרבה שסקים וכו' בהגהות רמ"א (סטיף ל"ד) דכסה"ג אפי' אם נשאלה חלא :

וא"כ בג"ד ממ"ז אם לפי הגדלה עדים יש לשער שכבר חלו יליחה האפש הרי כבר ראוהו מת ואפי' יואר וחס לפי עדותם עדיין לא ה' יליחה האפש הרי ח"כ אלו בכלל משאלים דנקיל בו בלירוף אומדנות . והנה בגביע אשר הובא לפני ח"ן מבוחר בו שהיה אטעב משך רב כחה חזת המים ובשעה שהעלם רחשו מן המים הרי יטול להכניס ולשאוף רוח חיים בקרבו ואפי' לכלורה עדיין חלו מבוחר בעדות העד ברור שבו' בכדי יליחה האפש ומה שהעיד שראוהו דומה לנעבט מת לא ידעתי אם יש בזה ברור שכבר ילא נפשו כידוע שלפעמים מוליחים מן המים נעבטים ואין ידוע אם מתים הם חיים . ואעפ"כ לאחר איזה החבלות וסיבות מהספוט נמלא בקרנב רוח חיים :

ב ור"א מלינו מבורר טעם השסקים דמלרכי לשאוח עד שחלא נפשו במים שאלים לענין להחירה כד"שכד אם נשאלה . ולפאורה קפיה דמשאלים מה ויע"ל מה ששסה בכדי יליחה האפש הרי ענינו הרווחה שהמים מגלגלים אותה למרחוק ומאי מהני מה שמועד כחן ושהיה בכדי יליחה האפש הלל החשש הוא שמה אף מתחת המים ויאל כמטאר בדברי רש"י יכמות (דף קט"ו ע"א בסופו) : **ואם** נאמר דהחס מיירי דוקא בים וכה"ג שהשיחה עליו יטול לרחוה מרחק רב מכל ארבע דומותיו ואין החשש אלא שמה אף מתחת המים ויאל ברחוק מקום יותר מכדי שליטה העין וכו' ברש"י (ד' ק"ב ט"ז בד"ה מו

ומזה סליח הרמ"ה דין המוכח גש כבי' דנלחחוק בגיורח לא בעינן כלום והכ"י לפי שיטתו בסעי' דלא מהני מחחוק במלות אלא בלומר נתיירתי בכ"ד ש"פ סוה קסיה לי' הך עובדא דר"י דהאי שבה לפנינו אמר איפכא משה"ה פי' בסעי' י"א דהך עובדא מיירי במוחחוק בישראל . ולכאורה כן מטין דברי החוס' והרא"ש אבל פשטא דסוגיא לא משמע הכי דא"כ היל למימר גר אני ונתיירתי כו' אלא מחורחא כשיטת הרמ"ה דבמוחחוק גבירות לחוד סגי וזה שבה לפני ר"י מוחחוק גר הוא . (וי"ט לכיון גם דברי החוס' והרא"ש כן) :

וכן בדיון דמ"ם מכל החוקות דטוקלין ושורפין עליהן . ומש"ה מדייק נמי בש"ס סוף ד' מ"ו מי שבה ולאמר ט' דדוקא ככה"ג אמרי' לריך להביא ראי' דלכתי לא לחחוק בגירות דעכשוו הוא דבה לפנינו . אבל במוחחוק גבירות לא בעינן ראי' כלל :

ואפי' להגך רבוחתא דבעי' ההגהות וכדבריהם נראה עיקר ודאי בג"ד ה' ג"כ חללם האהגות כדרך גרים לשאלו כל דבר קטון וגדול :

ואכתי פש גבן לבאר אם לחייבו להוציאה מחמת בקודם שנשאלה אחר לו חכם . מפני שנטען עלי' קודם שנתגיירה . והנה הרא"ש בחשו' כלל ל"ב והביאו העור (ס' קמ"ח) דחס חתרו בו ועבר לא מקרי דיעבד . וכ"כ הש"ע סס"י י"א וכ"ה בהרא"ש (פ' כי"ד ס' ד') דחס נמלך בג"ד ואסרו לו לא מקרי דיעבד . ואפי' לכאורה בג"ד דנמלך ואסרו לו לא מקרי דיעבד :

אמנם הכ"ח (בס"י ח') כ' לחלק בין הא דהביא הרא"ש ובין נטען דהחס איכא חשש דלורייתא מש"כ הכא דחלו אלא משום לוח שפחים . ופסק דאף אם עבר על ההתראה . אפי"ה מקרי דיעבד ולא יוליא . והביא ראי' מדלל קתני קדם וכנס גבי הגעטן . ועם היות כי יפה טונו האחרונים לדמות ראייהו . אמנם ראב"ח דכרו שכי' לחלק כנ"ל מהקבלים . ובג"ש כי הרמ"ה ודאי לאו כללל כיו"ל דהא בהמוציא אשתו משום ש"ר (גיטין ד' מ"ו) פסק בלישנה קמח . ואם כנס פסק דלא יוליא . אף שב"ד אמרו לו הוי יודע . הא קמן דלאו כללל הוא דכיו"ל הרא"ש דאף בדאיכא חששא דלורייתא מקרי דיעבד ולא יוליא אף אם נמלך בג"ד ומכ"ש גבי נטען דליכא חששא דלורייתא אלא לוח שפחים :

ואי משום גרסאות חלוקות בירושלמי . כ' הריב"ש כיון דבגרסאות חלוקות אין בידינו לכופו להוציא . ומכ"ש היכא דליכא פלוגתא דרבוותא . ובדרבנן חלוקין אחר המיקל ואחלה פני כח"ר יודיעני נח דעחו הקני' בזה :

נאום חיים במהוריין
המלמד בעזה"ה בולאוין .

שאלות ותשובות סימן ו חוט המשולש יא

ענין דחד הוא דפגי למהי יליח הגסס או דמיח דחשח דמחא הניח רבא חזן למיס נמי הוא מחששא התעקף ולא מעבד כדיעבד דכוכא לא חיי מחמת היליח הילא לאחד :

ד ונראה ברור דלומדנות האוכימות למהר יליח נפשו במים יש לסמוך עליהם אף במים שיש להם סוף דהא בשיהוי כדי שח"י אין מבוחר בש"ס שום שיעור קבוע . והנה אם היה שיעור קבוע לדבר ודאי דבר ברור ופשוט שאין שהיות מלערפות בזה ואם ירד לעומק המים ועל כמה פעמים אף אם בין כל הירידות היה השיעור האחד אם לא היה השיעור כאלה אין זה כלום דברי בנתיים היה יכול . הכנים את הרוח בשעה עלייתו וגם ח"כ לא היו שייך לחלק בין אחד שלוש ועוכה לבריא וחזק דכל מדות חכמים ק"י הוא אם נתנו שיעור מפרש והכי קי"ל נמי בהך דאין מטידין אלא עד ג"י דלא כריב"ם דלמחר לא כל האדם ולא כל המקום ולא כל השעות שזין אלא לעולם משערינן בג' ימים והיינו משום דקבעו רז"ל שיעור קבוע לדבר :

ה אמנם מפשטות לשון החלמוד וכן רבי"ף והרמב"ם ופושע שכתבו סתם ששהו עליו כדי שחלף נפשו ולא זכרו שום שיעור לדבר משמע מדבריהם דאין שיעור קבוע לדבר אלא הדבר מסור לכ"ד לשער לפי הענין . והא דאמרינן בעובדא דתנוינא חיפר שיחין יבמות (ד' קכ"א ע"ב) ובי"ק (ד' כ' ע"ב) דשעה ראשונה ושניה אחר להם שלום אף אי נימא דשעות ממש קאמר כדמשמע דברי רש"י שם הרי לא הזכיר החלמוד לקבוע עליו שיעור בזה . ואף שכל שיחח רז"ל תורה היא לנו אחתי ליכא למילף מינה אלא הך דאם שהה במים יותר מזה השיעור ודאי אינו יכול לחיות בשום אופן וע"כ שעלמה בשעה שלישיה . ועוד איכא למילף מינה שבהך שיעור הוה עדיין יכול להיות שיח' האדם בתוך המים אבל אחתי ליכא למילף מינה דבבביר מהכי ודאי ליכא יליח הגפס אלא דבהכי איח לן לאסתפוקי בייליח הגפס וטפי מהכי לא :

וגם דעת הריב"ם יב לכוון לזה וגם אפשר לומר דהא דבשעה ראשונה ושני' מספקינן אפשר דה"ד בחדא בריוא שיכול לכלוא הרוח זמן רב דמג"ל למימר דבחדא שיעורא משערינן לכל אדם כיון שלא נתנו רז"ל שיעור קבוע ואם יפול גוסס לתוך המים הרי בו אמרו רז"ל משל לנר שכבה והולך אדם מניח אלבעו עליו מיד כבה . וכן כל המעמק עם יליח הגפס ה"ז שופך דמים האם נאמר דיליח נפשו משהתא כמו נפש הבריא אולם . איך נראה דהדבר מסור לחכמים לשער בכל אדם לפי חיותו ותלישותו וכן לענין נפילתו וכן אף אם הליח ראשו מן המים זמן מועט ושבו הרידוהו המים הרי עכ"פ כבר נהאק קנה קודם הולאחו ראשו . ושבו בירידתו שניה ודאי משערינן בשיעור דזוטר מתמח דבג"י חיותא ואם לפי הענין אין להאמרים שום ספק שלא תלך נפשו . מסתבר דיוכלו לשער כמו בכל האיפורי' עון במוג"ש אם ביום המעון ילא הספק מלבו מותר לו לעשות מלאכה וכן להאכיל ביה"כ מוסק עפ"י אומדן הדעה . ומה יפה כח

אל איפור כרה זה משאר איפורי כרה ומב"ד :
אבר מאד לריך להחייב בזה דהא אסתכן במתניחין בהך דאלאורו לים ולא עלמה בידם אלא רגלו דמן הארבעה ולמטה לא תגשא אשתו אף דודאי נכאב ונחלש מאד באבודה רגלו ע"י דג הטשך או לאיה סיבה ואפ"ה לא תגשא ופירש"י שם (ד' ק"ב ע"ב) בריה מן הארבעה האיל ומשאל"ם חיישינן שמא ילא מן המים ועלם ברחוק פרסה או יותר . ואף מן הארבעה ולמטה דודאי כאבו אנוש מאד דהא ודאי עריפה הוא אפי"ה כ' הפוסקים וכ"ה בש"ע סעי' ל"ב דלא תגשא עד אחר יב"ח הרי להדיח דאף עריפה גמורה יכול לשהות כרבה במים ולעלות :

ו והנה לפי משמעות הגב"ע שאמר העד שהפילוהו המים בכח גדול לערך כ' קומות איש ומשמעות הגב"ע שהפילה היחה בכח גדול על איזה פואליע או מחיכת קב"ח . ולפ"י יש כאן ספק גדול דהא בפ' גמר הרין (ד' מ"ה) אמרינן דבית הסקילה הוה גבוה שתי קומות ואף גם זאת לא לרכיב החס אלא משום דנררינן ל' מיחה יפה . הא לאיה הוי סני בעשרה עמחים . והנה ודאי לא מוכח מהתם דהוי ודאי מיחה כו דהא בדהיא אמרינן החס לא מה עתן אבן על לב ומתא דמהכי בדיקה לענין עריפת אף אם נפלה ממקום גבוה מאד אין ראיה דאיכא למימר דשאי החס כיון שאנו רואין בהתמה חוס לפניו משו"ה הוא דמהכי לה בדיקה . אבל מסתמא איכא למימר דרובן למיחה . אבל עכ"פ הרי מוכח מהתם דמידי ספק מיחה לא ילא . דהפילה כז מדיכלו לעשות כן בית הסקילה :

ז ולכאורה לפ"י יש מקום לאדד לקולא בג"ד דהא דשכ"א איח ל'י ברי"ה ח"ט (ד' מ"ב ריש ע"ב) דנחתו רגל' מן הארבעה ולמעלה כשירה ואפ"ה מוקמינן אליב' בסוגיין (ד' ק"ב ע"ב) לחד שיטיח דמן הארבעה ולמעלה תגשא אשתו . אלמא אפי' ביכא דהוי כשירה אפי"ה במים אמרינן דמרו מכה ושרינן לה . ה"י איכא למימר אף דהפילה איט ודאי מיחה מ"מ איכא למימר דמיח מרו מכה . והנה מלחא דרשב"א עממא בעי מ"ש מן הארבעה ולמעלה ומ"ש מן הארבעה ולמעלה והיה נראה לומר דעממא דעלמא הוא דמן הארבעה ולמעלה מ"מ סי' עריפת הוא רק משום דיכול לכוון ולחיות סובר משו"ה הוא דמקשיר רשב"א . אבל כיון דמיח מרו מכה לא ישתל לו הטיס וישאר בערפיווה אבל מן הארבעה ולמעלה איט סי' עריפת כלל ואי"ה אין המים מטריפינן אותו אף דמרו מכה ולפ"י בג"ד ממ"ז אם נהרסקו איבריו הרי כבר מה ואם לא איט אפי' עריפה ולי"ש לומר מרו מכה אבל רשב"א לשיטתיה ביבמות כתב דרשב"א אף בלא עממא דיכול לפוח ולחיות סובר דכשירה היא ואיט סי' עריפת כלל ואפי"ה איח ל'י דמיח מרו מכה ומותרת . ולפ"י גם בג"ד טבל לומר דאף דאיט סומן עריפה כלל אפי"ה מיח מרו מכה כיון דחזינן דהוי ספק מיחה עכ"פ ואף שאין זה מוכרח דאיכא למימר דמיח לא מרו אלא להיכא דאיכא מכה טרי' אבל בג"ד אם לא נהרסקו

שאלות ותשובות

סימן ו

חוט המשולש

נחמקו איברי' גם תכה לא יחסי . אעפ"י למ"ס לעיל
 בלח' ה' דסיוח יולח אפ"ש אינו דבר השוה בכל נפש
 אלא למשערי'ין בכל אדם לפי חיותו . אי"ז מסתבר דכ"ד
 מכ"ס נחלש מאד לשעתו בנפילתו האלה יוהד מאס נחמקו
 רגליו מן הארכובס ולמעלה כיוון דהוי אפי' ספק מיחה
 ובפרט לפי העדות ע"ד שכבר ראה אוחו פניו למעלה
 ודומה לנעצעים מחיס אף שאין זה ברור גמור שכבר היה
 יולח אפ"ש וכמ"ס לעיל אוח' א' בסופו . עכ"ס נראה ברור
 שנתלש מאד בעת שהיה וכו' עכ"ס קרוב מאד למיחה
 ואי"ז לפי הגב"ע שהמים הפטור ונגלגלו עוד כמאחיס
 אוחו אולי רחוי לומר דדי בזה ליולח אפ"ש ואחר כך
 ראוה נכריס עוד כמה מלוח אוחו אף שאין מבואר
 גב"ע שפי' כל משך האוח בהוך המים דוקא . לפי
 דמיונו יתברר לכבוד מעלתו שהמים הפטור ונגלגלו
 ג"כ . ואם לב רוב התמזים ג"י בלס בדבר שלפי נפילתו
 וחלוטו אין להסתפק אם יאל נפשו יפה כחה להחיר :
 ח ומה גם דנראה דאף קודם שהחזיר שאלה נפשו .
 מ"מ גב"ע ע"י עביעתו בנזירוף נפילתו ממקום
 גבוה ב' קומה . ובפרט בנזירוף שכבר ראוהו כמו נעבט
 מת כבר נפקא להך איהיה . מאיכורה דארייתא וכו"ג
 נראה דא"ז נשאל ל"ח . וכמ"ס בלוח י"ד (ולכן הראיתי
 פנים מכבידות לעיל בלוח ג' דע"י נגלול בהוך המים
 רובא דרובא לא חיי) ואף דלכתחילה בעינן ששהו עליו
 עד שת"ז היינו מחמירי דרבנן דאחמור בל"ח לעינן
 לכתחילה וכיון דמדרבנן הוא אית לן למייל לקולא בשיעור
 יולח אפ"ש :

ו **ובהבי** נמי יוחא הא דסגי בדיעבד אם נשאל ע"י
 ששהו עליו בכדי שליטת העין דהוי פחות ממיל
 כמש"ל בלוח ג' מקראי דהגר ושם העליתי דהיינו משום
 דאחרי הגלגול במים רובא דרובא לא חיי והשתא דאחינה
 להבי איכא למומר דלא זריקין להא אלא דאף בלא גלגול
 במים לעולם סגי בדיעבד בשיעורא דמהרי"ט אף להך
 דמשערי' בשהי שעות לעינן לכתחילה ולפי מש"ל אוח' ה'
 דמשערי'ין בחלש ומוכה לפי מיעוט חיותו בהבי נמי יוחא
 הא דסגי בדיעבד בכדי שליטת העין דאיכא לאוקמי
 בחלש וחולה דכ"ז ליה מוחא דלכ"ע בשיעורא זוטא
 משערי'ין . עכ"ס זכינו לדין דהך שחי שעות לאו כלל
 יניחו אי דלא מעבדי בדיעבד אי דלא מעבדי אחר הגלגול
 במים אי דלא משערי'ין בכו לאדם הלש ומוכה :

ו **לדינא** נראה דאיכא דבכ"ז ל"י חיותא ודאי גם
 לכתחילה משערי'ין בשיעורא זוטא כפי אומד
 דעת המורים וכפשתא דלישאל דעד שאלא נפשו ובדיעבד
 נראה לסמוך אשיעורא דמהרי"ט דמסתבר טעמי' ואפשר
 דכ"ע מודו לעינן דיעבד ובפרט אם המים הופכים
 ומגלגלים אוחו דכבר כתבתי לעיל בלוח ג' הדעת נוחת
 שכיון שאינו יכול להתחזק ולעמוד במקומו פשיטא שאינו
 יכול להתחזק ולכלוא רוחו בקדו וכו' יש מקום לומר
 דלכתחילה נמי סגי בשיעורא זוטא דהא אודא לה חששא
 דבר אמורא דודאי בר אמורא שט הוא בהוך המים
 ואין המים הופכים ומגלגלים אוחו וכבר כתבתי דאגרא
 דעמא דהך דמחמרי הוא משום דחיישי למישועט דבר
 אמורא . ועכ"ס בדיעבד אחר הגלגול במים נראה ברור
 דסמכין אשיעורא דמהרי"ט בלי פקטוק :

י **ובנד** נראה להקל לסמוך אף לכתחילה אשיעורא
 דמהרי"ט דנראה דאף קודם ששהו עליו כדי
 שת"ז כבר נפקא לה מאיכורה דאורייתא . דהנה שנינו
 במשנה פ"ג דעינין ג' דברים אר"א בן פרטא כו' וספיה
 שאבדה כו' ונחנין עליו חומרי חיים וכו' וראיתי לאנ"י
 בחי"ט ש"ל דהא דנחנין עליו חומרי חיים הוא מטעם
 דסתם יס משאל"ס הוא ולדבריו מיידי מתחילין בששטו
 עד שת"ז דחי בלא שהו הא אפילו במים שיל"ס נמי אסור'
 ומיבב עממא דסתם יס משאל"ס הוא דעמו להדיא
 דמיידי בדשהו עד שת"ז וכו' הא דנחנין עליו חומרי
 חיים הוא מדרבנן בעלמא . ואנכי בדך אחרת נחמי ד'
 דודאי משגחיו בללא שהו עד שת"ז ובדין גמור הוא דנחנין
 עליו חומרי חיים דהא במס' ב"ב (דף ק"ג ע"ב) מיידי
 האס הלמודא הך דספיה שאבדה למילף מינה לעינן
 ממוגא דאחמרי'ין דספק חי הוא וחי בדשהו עד שת"ז
 הכי בחוקא מת מחזקינן ליה ואם נשאל ל"ח ומותר
 דרבנן הוא דאיכא עלה דאחמרו לעינן לכתחילה ואיך
 יילוף לעינן ממנוגא מחלחא דהוי רק חומרא בעלמא
 לעינן לכתחילה :

יא **ונראה** דזה עממו של התב"ס דעמי' דתפשי'
 דספיה שאבדה היינו ששאלה בלי שנין
 ומשיעין שיתבטו בה . ונראה משום דס"ל להך רבנא
 דהא דכ"ע דוקא דשהו עד שת"ז הוא גופא חומרא
 דרבנן

ב **והנה** הרב מהרי"ט בחשו' ב' בפשיטות דהך שחי
 שעות דנחוני' חופר שיחין לאו שעות ממש
 יניחו אלא דכפעס ראבנה ושני' אחר להם שלום ובשליטו
 אחר להם עלתה ובשיעור שאלא נפשו ב' שם בפשיטות
 דמחמלה משערי'ין כמה יכול לכלוא את רוחו שלא יבואו
 המים להוך גרוט ואח"כ כשבלו המים לתוך גרוטו אז
 המים חונקים אותו ומשערי' מאז בכדי חניקה בסודרין
 שאפשו ואלה מיד . דהא מיחה חנק קיל עפי מסיוף וחי
 הוי משתהא נפשו ללא יוהד מבחינת סיוף הוי חנק חמור
 מסיוף עכ"ד מהרי"ט :

והנה עפי' הסברה דבריו נכונים ומתוכבליס ונראה
 דאף הך דסבדי דשחי שעות ממש בעינן אינהו
 נמי מודו לסברה מהרי"ט דכשכאים המים לתוך גרוט
 ודאי המים חונקין אותו בכדי חניקה אלא דחינה סבדי
 דאית לן למיחש שמת יכול הוא לכלוא רוחו בר"ב זמן
 מרובה וכאך בר' אחרתי דנחתי לעומקא דימא ומסרין
 כסית' ומרגייתא ומרי"ט כתב שם להדיא דלא חיישינן
 להא משום דבר אמוראי לריך אמון והרגל לזה משאל"ס
 שאר בני אדם ויבך דמחמרי נראה דחיישי למישועט
 דמישועט דבר אמוראי אבל מ"מ נראה דהך חששא אחי
 לא חמיר מכל הך חששי דחיישינן במשאל"ס גנון שמה
 דף נודמן לו או גלים טרדואו אבל מדאורייתא נראה דכ"ע
 מודו דסגי בשיעורא דמהרי"ט ואם נשאלה בשיעורא
 דמהרי"ט נראה דלכ"ע לא תלא :

שאלות ותשובות סימן י חוט המשולש יב

ומש"ס הוא דהוי מה"ח פלגא ופלגא ומש"ס הוא דנוטין עליו חומרי חיים וחומרי מחים מדין גמור (וכא דלא פריך אר"ל מקך מהייתין נמי ניחא בפשיטות ואכמ"ל וא"כ כ"ד דנפל ממקום גבוה שחי קמות דהוי פכ"ס ספק מיהא כדכתיבנא לעיל ב"א ו') א"כ לפי שחי שכתבתי דהא דלא חליטין בחד רובא נבי ספינה הייט משום דהוי ג"ד החוקה כפלגא ופלגא א"כ כד מלפנין ספיקא דנפילה לך רובא דנביעה ודאי ר"ל רוב גמור לחליטין בתריה מדלורייחא :

ולשימת הריב"ש דהא דלא חליטין בחד רובא דנביעה הייט משום דאיכא חרי חוקה ג"ד רובא א"כ אי נימא דהנפילה ממקום גבוה הוי רובא למיזה כדמשמע לכאורה ומאי דנפקא לה מאיסורא דלורייחא כ"ד כיון דאיכא חרי רובא ג"ד חרי חוקה הרי דהרינן לכללין דרובא וחוקה רובא עדיף ואף אי נימא דהנפילה ממקום גבוה לא הוי רובא למיזה אלא ספיקא בעלמא הוא מ"מ כיון דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא עדיין י"מ מקום מרווח לומר דנפקא לה מאיסורא דלורייחא דהרמב"ם ודעימ' דסברי דהא דספיקא דלורייחא לחומרא הוא רק מדרבנן אבל מהדלורייחא כל ספיקא רחמנא שרי' היכא דליכא חוקה לאיסורא וא"כ כ"ד דנפילה ממקום גבוה הוא עכ"פ ספק מיהא הרי אי לא דאיכא בה חוקה א"כ הוי שרי' מהדלורייחא מתמה ספיקא דהך נפילה אלא המתמה חוקה א"כ ה"א דאסורא מהדלורייחא' וא"כ כיון דכל שיקר איסורא דאסרי לה מהדלורייחא הייט רק משום כך חוקה א"כ כבר אודא לה חוקה א"כ ג"ד הך ספיקא דנפילה למשו"י איסורא דלורייחא וא"כ ג"ד רובא דנביעה דרובן לאבד לא פש ג"ד הך רובא אלא חוקה חיים דנבדא והדרינן לכללין דרובא וחוקה רובא עדיף :

ואף דלכתחילה ודאי אסרינן עלה אף היכא דאיכא רובא דרובא להחירא וכדחמרינן בסוגיין (דף ק"א) ולא ה"א ג"כ נודעה מרבנן כו' דלכתחילה לא ואע"ג דרובא דנביעה מרבנן קלא חיה ל"י ה"א חיהא דסניק כמ"ש שם החוס' (ב"ד"ה ולא ה"י) ומשאל"ם נמי רובא למיזה הרי דאפילו ברובא דרובא נמי לא שרינן לכתחילה . אמנם הייט מחומרא דרבנן הוא דחיישינן אף למישטא לכתחילה אבל כ"ד מ"מ אי נימא דנפקא לה מאיסורא דלורייחא חיה לן למיאל לקולא למסמך על שיעורא דמארי"ג דמיקל בשיעור יליחא הנפש לשער ככדי חיקה וכן לפת"ש לעיל ב"א ו') דהדבר מסור לב"ד לשער לפי כח הבעבע וחיותו ודאי במלחא דרבנן טבל להאג טפי במלחא למסמך על אומד דעתינו בזה לשער שאר שאמאס מתמה הנפילה ב"ר ל"י חיותא והוי יליחא נשבו בזמן מוטע :

יד ובפרט דכ"ד הרי הייט סעד שרואו כעטע מה ואף שכתבתי לעיל ב"א ח' דאין זה ברור גמור על יליחא אפש אבל ה"מ ברור ופשוט דכל כי אהך הוי רובא דרובא נמיזה כשרט נפי המבואר כנ"כ ע"כ סבר נקישו ידיו ואף דלכתחילה חיה לן למיזה למישטא דמישטא שמתא בו רוח חיים נס אחר ה"י מונח

דרבנן הוא מהדלורייחא כל שטעב במים שריא אף בדלא שרו (וכפשטא דליטנא דטעב חסא יבמות דף ק"א ע"כ) וכשין זה ככתבתי לקמן ב"א ע"ו דהא דאף על הגוסס חין משידין נמי הוא מחומרא דרבנן) ומדמייתי מינה לענין ממונא אלמא דהא דנוטין עליו חומרי חיים לאו משום חומרא בעלמא הוא אלא דמדן גמור הוא ספק חי ומש"ס מפרשי הכך רבוחא דמהייתין מיירי שלא טעבה כלל אלא שאבדו הענין ומשיטין שיתנהו זה :

שוב מלחתי בק"ע (ס"ו רמ"ז) בשם ר"ב אשכנזי שכתב ק"ת מדברי אלה ואף לשי' רש"י ודעימ' דמפרשי כך דספינה שאבדה דמיירי שטעבה ממש מ"מ לא מיירי אלא בגוונא דמדינא הוא ספק חי ולא משום חומרא דרבנן דחומרי רק לענין לכתחילה . וכ"כ בריב"ש (ס"ו ע"ט) הובא ק"ת דכרינו נס כ"כ וכן כ"כ (ס"ק ק"ת) דספינה שאבדה מיירי בדלא שרו עד שח"י דאף אם נשאה חסא וכ"כ בש"ג במארי' דר"א בן פרעה וכש"פ וכן עיקר :

יב ולפמ"ש דכ"ד גמור הוא דנוטין עליו חומרי חיים משגתינו טעמא בעי דכיון דספינה שאבדה הוי רובן לאבד וכדחמרינן הכי להדיא בסוגיא דכ"ב (ד' ק"ג) אמאי לא חליטין בה בחד רובא . והנה כבר הקשה זאת הריב"ש שם וחי' משום דמוקמינן לה בחוקה א"כ . ואע"ג דקו"ל רובא וחוקה רובא עדיף שאני הכא דנ"ד הך רובא איכא חרי חוקה לאיסורא חוקה א"כ וחוקה חיים דנבדא עכ"ד הריב"ש שם (והרבה י"מ לר"ת בזה מתמה סוגי"י דמבמען לי דרובא עדיף אף מחרי חוקה וחו דהא הכך חרי חוקה חרווייהו חדא נינהו דמתמה דמוקמינן לגבירא בחוקה חי משום הכי הוא דק"ת לה בחוקה א"כ . ואכמ"ל) :

ויותר נראה לתרץ דהא דלא חליטין בחד רובא נבי ספינה שאבדה הייט משום דרובא דספינה הוי רוב שא"ג וכשין זה חי' החוס' וכל הראב"גים הא דאין שורפין את הארומה עפ"י רובא דרוב חיטוקות מטעמין קודשין (דף פ' ע"א) חליטין (דף פ"ו) נדה (ד' י"ח ע"כ) וכן קרי לה כש"ס בנדה (דף י"ח) רובא דאיכא חוקה בנדה והיינו דאיכא חוקה כנדה דלא עדיף הך רובא מינה וכן כהבו שם החוס' (ב"ד"ה מישטא כמתן דליחא דמי) כ' שם ואומר ר"ת דרוב חיטוקות מטעמין אינו רוב גמור ולא הוי כנגד חוקה אלא כפלגא ופלגא וכן החורה וכו' הרי דרוב שאינו גמור נגד חוקה הוי מה"ח פלגא ופלגא וכ"כ החוס' נדה (דף ג' ע"א ב"ד"ה גמר סוף עומאה) דהך רובא הוי מה"ח נגד החוקה כפלגא ופלגא (ודלא כחוס' כחכותה ד' ט' ע"א ב"ד"ה וא"כ) דסברתם שם הוא דהך רובא כל שיקרו אינו אלא מדרבנן ואולם נס למיטה החוס' פ"ק דחומרא כ"ל ניחא הך סוגיא דכ"ב ואכמ"ל והעיקר כשיטת חוס' פ"ק נדה מהדלורייחא הוי הך רובא נגד החוקה כפלגא ופלגא כדמשמע פשטא דסוגיא דשליח קודשין כ"ל ודפ"ק נדה ואכמ"ל) :

יג נראה דהך רובא דספינה נמי דנוטת דאיכא חוקה כנגדה והך רובא לא עדיף מינה

24 שאלות ותשובות סימן ו חוט המשולש

מומח כמו מח מ"מ ודאי מיעוטא דמיעוטא הוא דמי
בכ"ג רובא רובא ודאי לא חיי בכ"ג ובפרט לפי
המבואר בג"ע שה" מוכח ודאי על פניו הרי לן שוד
רובא שראובן כמו מה לאטרופי כהדי רובא דענינא
והדרינן לכללא רובא וחזקה רובא עדיף ובכ"ג ודאי
נפקא לה מאיסורא דאורייתא חף לשיטה הריב"ש בסוגיא
דב"ב והף דמי מרי רובא אחיא מחדא רובא מ"מ היכא
דמי רובא רובא ודאי גם הריב"ש מודה דאטר פליג אדינא
דנמרא דמשאל"ם לא מפקינן לה וכ"כ שם עוד הריב"ש
דמשאל"ם לא דוקא אלא כל היכא דרובן למיתה ליה אם
משאל הכא גם ב"ש (ס"ק כ"ב) :

פז ולא נשלם ממני דברי הריב"ש ב"ש ש"כ שם דכל
הך דמגינן ביה דאין מעידין עליהם בכל הך
האז אם נשאל וז"ל כ"ד כיון שלא נחבר לנו שילא נפשו
הרי במשנהו שניט דעד שה"ג אין מעידין עליו וא"כ
אפי' אם נשאל האז ולא מהני הא דרובן למיתה כמבואר
להדיא מדברי הריב"ש שם . אמנם כבר דקדק הב"ש שם
(ב"ש כ"ב שם) מדברי ר"י דהך כללא לאו דוקא ודלא
כהריב"ש בזה ודברי ר"י נראין עיקר שהרי החוס' שם
(דף ק"ב ע"ב בד"ה למימרא דמגויד חיי) כחבו דחנן
אין מעידין על הגוסס ולא אשכחן בשום דוכחא דלחני
הכי וטובאם בכלל דאין מעידין עד שה"ג דהא ק"ל דהגוסס
הוא כחי לכל דבריו וכן בפ"א דהלכות ומייתי לה בסוגיין
ותאי נמי הא לינא דעד שה"ג אין מעמא זקתני החס'
כהדיא דהגוסס אינו מעמא אלמא דלינא דעד שה"ג
ממעט ל"י לגוסס ועמ"ש לקמן בלוח י"ז . והנה (בדף
קכ"ח) כ' החוס' בד"ה ולא הוא כו' מ"מ לא מיישנין
לאותו רוב ולא תשאל לכתחלה כמו רוב גוססין וכו' הרי
להדיא משמע דברי החוס' דהא דאין מעידין על הגוסס
הוא מחומרא דלחמרו רבנן לכתחלה והכי משמע נמי
מדברי החוס' פ' החולין (דף ל"ו ע"ב ד"ה הא לא שיהי)
וכן במדרכי שם פ' החולין (ס' כ') וכן מדברי הרא"ש
פ' האיש מקדש (ס' כ') וכן במדרכי דפ"ק דחולין (ס'
הא"ב) ע"ש דכלל הך דוכחין מחחו הך רבוחא לגוסס
ומיט שאל"ם כדאמא מחחא ועיין חוס' בטרוח (דף כ'
ע"ב) בד"ה וכן לענין אבילות מחזקינן לגוסס בודאי נוח
כמבואר בש"ע י"ד (ס' ש"ט סעי' ב') והוא מדברי
הר"מ רוטנבורג המוכח ברא"ש ומדרכי שפסק כן מעט
דרוב גוססין למיתה ולא חיי ג' ימים הך רובא :

פז וראיתי ניב"ש גיטין פ"ג (ס' ח') ש"ל דה"ה
לענין להשיא את אשתו דמשיחין אחר
ג"י שראה גוסס ודאיתו הוא מהך דפסק מהר"ם
להחיל עליו אפי"י שפסק אבילות להקל אלמא דלא
מספקין במלוא כלל ותשבין ל"י ודאי מה עכ"ד הי"ש
שם וכ"כ ב"ש (ס"ק י"ד) בסופו ולא ידעתי על מה
סמכו להקל לענין לכתחלה דכיון דאמרינן דגוסס הוא
בכלל הא דאין מעידין עד שה"ג א"כ עכ"פ לענין לכתחלה
לאו עדות הוא כלל ואי הוי שריא לאחר ג"י א"ל למינקט
בכלל הך דמעידין דהא בסוגיא (דף ק"ב ע"ב) נקט
דמן הארבעה ולמעלה תשאל חף דלא שריא אלא אחר

י"ב חדש כמבואר בטוסקים וכ"כ בש"ע (סעיף ל"ב)
הרי דכל שיש לה היתר לאחר זמן אפי' לאמן מרובה
נקיע ליה בכלל הך דמעידין ותשאל אשתו ואי נימא
דגוסס משיחין אשתו לאחר ג"י חף נקיע ליה בכלל הך
דאין מעידין . וגם ראויים מהך דלא תשבין ליה בכלל
ספיקא לענין אבילות לאו ראייה הוא דודאי כיון דקיי"ל
רוב גוססין למיתה חף דמיעוטן חיי מ"מ הא קיי"ל לענין
כל מילי דמיעוטא כמאן דליחא ולא הוי בכלל ספק כלל
אבל לענין להשיאה לכתחלה הרי חיישנין חף דמיעוטא
דמיעוטא כמו בלורבא מרבנן דטבע במשאל"ם וכמבואר
לעיל בלוח י"ג :

יז ולפמשי"ל בלוח ט"ו דלא אשכחן בשום דוכחא
דלחני דאין מעידין על הגוסס והא
דנקטו החוס' בד"ה למימרא דחנן אין מעידין על הגוסס
היינו משום דמשמע לאו דהוי בכלל דאין מעידין עד שה"ג
א"כ איכא למימר דדעת מהר"מ רוטנבורג שבהל"ה אוח
ט"ו בסופו הוא דפליג על החוס' בהך משמעות דעד
שה"ג וס"ל הך דאין מעידין עד שה"ג לא ממעט לגוסס
וחף דפ"א דהלכות ממעט האי לינא נמי לגוסס כדקאי
החס' כהדיא אבל הא חזינן דבסוגיין דייק הש"ס מהך
דפ"ק דהלכות דעמויי הוא דלא מעמי הא ממיי לא חיי
וחף דקיי"ל דגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו הא חזינן
דשחט בו רוב שנים נמי הוי כחי לכל דבריו ואינו מעמא ואם
רמו ליהן גע לאשחו כוחנין וטחנין ואפ"ה אמרינן בסוגיין
(דף קכ"א ע"ב) דמעידין עליו מפני שמי הוא וסופו למות
וס"ל למהר"ם דגוסס נמי דטוחי' הוא חי וסופו למות
ומעידין עליו אחר ג"י ובאמת אם היינו אומרים כן
דעל הגוסס בלחמא מעידין עליו . וא"כ לא היינו לריבין
לכל דחוקי החוס' בד"ה למימרא :

אמינא לדינא עיקר דלכתחילה אין מעידין על הגוסס
דכיון דאמרינן בש"ס דגוססין הוי רובא
למיתה מה"ס נימא דהאי רובא עדיף מהך רובא דלמיתה
דאמרינן להו וכן מגויד וללוב דמחני' ודאי נמי רובא
למיתה והכי משמע דברי הרא"ש פ' י' יוחסין (ס' ט"ז)
דמגויד וללוב דומה לגוסס והר"ן ר"פ מי שחזו כ'
להדיא דמגויד וללוב נמי גוססין הם ופסק דברי רמב"ם
(פ"ב דנירושין דין ט"ו) משמע דכל הך דקאי במתניחין
וברייתא דאין מעידין עליהם טולה הוי רובא למיתה
וא"כ מאי אולמא דרובא דגוסס מכל הך רובא דנימא
דעל הגוסס מעידין וכן דשחטו בו רוב שנים מעידין
עליו שאני החס' דאפילו מיעוטא לא חיי משאל"כ גוסס
דמיעוטא חיי ודאי איח לן למיתה דמיעוטא לכתחלה ודלא
כה"ש"ש והב"ש בזה *) :

נהגד"ה ואם נשאל חוק ג"י אין בדיעבד לחוק על דעה מהר"מ
שכתב דרובן לא חיי אחר ג"י הא חוק ג' לא הוי בכלל
רובא דמיתה וחף שהחוס' בד"ה למימרא כ' דגוסס שטעו למה
מייה לאלתר מ"מ אכתי איכא למימר דהך לאלתר הוא חוק ג"י
דשפיר קרו ל"י לאלתר עד יב"ה דאורי' שם החוס' לעיל מינה והא
דכ' הטוסקים וכ"כ בש"ע (ס' קמ"א סעיף ס"ח) דאם אינו
גוסס ונחט לה הוי ספק פגורא ספקא ל"י אי קאי דוקא לחוק
ג"י וכ"כ ב"ש שם לא אשאר דאפילו אחר ג"י חיישנין למיעוטא דמי
זמן

שאלות ותשובות סימן ו חוט המשולש יג

אין רב ומשי"א הוא לאריות לה להפא זכא ויהי"בס ומה שיש לעיין בזה אמת:

אלא מחמתה כדפי' החוס' והר"ש ומרדכי שהבאתי לעיל אוח ע"ז שכל' בפטות דאין משידין על הגוסס היינו לפחילה אין משידין אפילו אחר ג"י וכמו שדקדקתי בלוח ע"ז ובדיעבד שריא ודלוי'אם נשאל לאמר ג"י וכדכתיבנא לעיל בלוח ע"ז דמשמעות החוס' והר"ש ומר"ד וב"ש להדיא הוא דחיישינן למיטותא דגוסס הוא רק מחמתה דרבנן ולענין לפחילה ובדיעבד אס נשאל ל"ח למיטותא לאשקי' אס נשאל אחר ג"י מ"מ ביה סליקתא ומחמתא דכתי' הרי"ז נראין עיקר בזה דאף הך דקדמי אין משידין עליהם לאו למימרא דאין כאן עדות דמימא דאף אס נשאל האל ואל"כ נבי גוסס נמי מימא הכי דהא החוס' נהנו דהנן אין משידין על הגוסס א"י לייבנא דאין משידין לא מוכח למיסר אס נשאל וכן הא דתי' אין משידין אלא עד ג"י גס ע"ז כ' כמה גדולי הראב"ט ז"ל דהשבא דרבנן בעלמא הוא שמה נחפה וע"ש בני' וב"ש מכל הלין נראה להדיא דלא כהר"ש אלא דאף הך דקדמי ביה אין משידין הוי רק משום הימרא דרבנן יחדאורייתא מחוקקין לה דודאי מה :

יב וכן הרמב"ם (פ"ו דנחלות דין ג') כ' פס על כל הך דקדמי במתניחין ובדייתא דאין משידין עליהם כחז' שס (דאסרנה) מחוקקין למיתה ויורדין לנחלה עפי' אלא דלענין להביא אס אשמו הוא דמחמתין משום איסור ביה ובי' בש"ע ח"מ (ס' רפ"ה) ולכאורה איכא לאסהוקי' בדתא הרמב"ם אי טעמא דהרמב"ם משום דכל הך הוי רובא למיתה וכמ"ס (פ"ב דגירושין דין ע"ו) שהבאתי לעיל בלוח ע"ז ומדאי טעמא לחוד הוא דכתב דמשום חומרא בעלמא הוא דאין משידין אס אשמו ואל"כ מימא דס"ל להרמב"ם דאיכא דאיכא חד רובא נמי שריא מדאורייתא (ובהא דאמרינן בסוגיא דב"ב שהבאתי לעיל אית' דהפסיקא שאבדה הוי רובן לאבד ואפ"ה משמע שס בסוגיא דמדינא הוי ספק חי וכמש"ל בלוח י"א מב"ה לא הברא דאיכא לטעמי' כתי' גווי' ואכמ"ל) או אפשר לומר נוסב דאבד זכרו הוי ג"כ רובא למיתה כדכתב הר"א מורדין להחירה כה"ג אפילו לפחילה משום דלומדנא דמוכח הוא שאס הוי ביה בל' לביתו ואף שכבר הסינו הרשב"י ודעמי' כמבואר במרדכי ודבריהן נראין עיקר בש"ס דהא לא קיי"ל כרב אשי דאזיל בתר לומדנא דלורבא מרבנן קלא אית לי' אבל מ"מ נראה ברור דאף הסלקים על הרשב"י מודו נמי דלומדנא דר"א מורדין לא גרע מלומדנא דלורבא מרבנן קלא אית ליה דהוי רובא וכמ"ס יהוס' שס וא"כ יש מקום לומר דעמי' דהרמב"ם משום דהוי חרי רובא הוא דשרי' מדאורייתא וכמ"ס בלוח י"ב ודקדוק לשון הרמב"ם משמע ליה דכחד רובא נמי שריא מדאורייתא והא כנ"ד נמי אבד זכרו :

דמש"ל כדדמי נבי מלחמה נמי היא רק מש"ל דרבנן כהשבא דירושלמי לאמרינן הריס דמק' דנשאל שאלא ושאן דנא שאלא לא הובא ודף ג"ש' הרמב"ן במחמת' טעמא דירושלמי איכא הריס אבל משמעת' הוי הספקים דירושלמי כהשבא' וכן מטיל במרדכי כהשבא דרשב"י דיליף לקולא מהך דירושלמי יאין כאן מקום להאריך : **אחר** הדברים והאמת שבררנו כס"ד דאיכא דאיכא לאזטרופי עוד רובא לקולא אחר העביעה ודאי נפקא לה מאיסורא דאורייתא לכל השיטות אל"כ כנ"ד דלית לן כמה נרופי לקולא דהיינו ספקא דנפילתו ממקום גבוה והובא דעביעה והובא דאבד זכרו והובא דרובא דהעדלאת העד בראיה כמו נעבט מח' בכל מעשמי' ובפרט שכבר נקראו ידיו כלי ספק דכל כה"ג הוי ודאי רובא דרובא למיתה מכל הלין טעמי' ודאי כלי ספקא נפקא לה מאיסורא דאורייתא ומחמתה דרבנן בעלמא הוא דאיכא למיחש מחמת' שאין ברור כל"כ שכבר י"א נפשו . וכיון כהס אחרי כן נלגלוהו הויס שני מלוח אמות ומשמעות הגדה כהס הנכריס שבי' נלגלוהו עוד כמה מלוח אמות מסבבא דודאי הוי י"א אס כהס דכיון בלח יכול לפלוט רוחו בקרבו והויס חונקים לחו ומיד יולאח נפשו כניר משיעורא דסייף והיינו אס ה' בריא אלוס וכמש"ל בלוח ע' דהסחבר דבהא כ"ע ל"פ ומכ"ס לפי חלישותו וחשבוהו בראיה העד פשוט לומר שגפשו ילחא נלגולו טעמ' שאתרי כן :

ב וגם חשבי דחיישינן דלמא אחר כדדמי אפילו להך דסבנרי דגס בעד חיישינן להכי מ"מ חשבי כדדדמי טלחה נראה דל"ס האה דהך חשבא דשמה אחר הוא ומחמת' שרחה העביעה לומר שדא' הגעעט שרחה טביעתו הא ודאי ל"ס כנ"ד וכן חשבא דשמה מחמת' כדדמי ל"י דכה"ג לא הוי מבו"ה לומר שמה נמי ל"ס כנ"ד כיון שאינו לומר שמה רק משיד באיזה ענין דאבו ואגן הוא דמשערין ואמדין עפי' דברי עדותי' וכמבואר בפוסקים : **ואף** שלכאורה יש לפרקק ילימ' דאיכא דאגן הוא דאמדין ומשערין לא מהני עד אחד כה"ג דהא עיקר טעמא דמתני' לעד אחר הוא משום דלא משקך במלחא דעל"ג כמבואר ברמב"ם סוף ה' גירושין ואל"כ איכא למימר דדוקא איכא דמשיד שמה הוא דמסתפי' מלשקך דלמא חתנלה מלחא שדא' חי ואלו יחברו שקרו לעין כל אבל איכא דאינו לומר בפירוש שמה אלא שמייד באיזה ענין ראהו ואגן הוא דאמדין ומשערין איכא למיחש דלמא באמה לא ראה כלום והוא דובר שקר משום דלא מסתפי' דמסבר סבר דאף אס חתנלה מלחא שדא' הוי לא יחזק בשקדן דמימא אלא קישטא קאמרי' ואיכא הוא דטעו בשיעור לומר דעתיכיו ואלו יחברו שקרו לעין כל אבל לשיטות רוב הפוסקים מוכח דל"ה להא :

יאין רצוני להאריך בזה דאינו נוגע ל"ד דכנ"ד נראה דודאי מסתפי' ומסתפי' דהא ע"ש לומר שרחה כמו נעבט מח' ומשמעות דבריו הוא דלומד ומשער דודאי לא חיי' ואל"כ לדעתו כרי יוכל להסתבר שקרו לעין כל אי חתנלי מלחא שדא' חי ואף דאגן אמרינן שבדברי עדות זלח אין עדיין ברור גמור על י"א אס כהס כהס שרחה אבל איכא לדעת' ודאי סבר הוא שבדברי' אלו מורין

הנה"ח יך דר"ס האה שוב (דף קצ"ו) דחייס רמב"א דלמא ערק לעלמא אינו ענין לבאן חדא דהעיקר דמתחמת דחוק' כיבטא דמימא דשיבא דידא משי"א הוא דחיישי' לעירוקא וכו' דהריס ע"י חשבא דרבנן בעלמא הוא וכלל חשבי דהך סוגיא והעיקר

זיין

שאלות ותשובות

סימן ו

חוט המשולש

מורין על יציאת הגפס וא"כ שפיר מסתמי מלשקר דיוכל להסביר שקרו לעין כל :

ואף דלכאורה אכתי חיבה למימש דלמלא מחמת דכדדמי לי' דלא חתגלי מלחא דהא סוכר הוא דודאי לא חיי בכס"ג מש"ס הוא דמשקר שקר נמיר א"כ משום דלא מסתמי מלשקר משום דסבור הוא דאף אי חתגלי מלחא ידיעה לזכות שאמר כן מחמת כדדמי כדאשכחן בסוגיא דטעליט שכחז שם הר"ן כפ' כל כשבעין דכ"ה"ב וכל להעד ולשקר שקר נמיר מרמי טעמא דסבור הוא שפועל ידיעה לזכות שאמר כן מחמת שהוא ערוך בטעמיו והייט כדדמי כהצואר בסוגיין בחיים' (ריב דף קמ"ו) וה"ה יש לעיין בזה עפ"י כמה ש"י הסופרים ואין ראוי להאריך בזה דנראה שפעם דסוגיא דלא חייבין להא' והכי הוין לרבנן קשישאי קמאי דכספיהוהא כ"ג נמי סגמי הסהרהא דהד סהרהא ולא תבו למלחא כהצואר בהצבוריהו ויהאך טעמי נמניה עם החתומים הלכה נמשכה. יום ה' ד' שבע הקס"ב לפ"ק : **וראייתי** בחש"י נו"כ ה"י מ"ג בהב"ב ג"כ דברי הריב"ם שהבאתי לעיל בזה"ל י"ב ויחלק עליו קמא . והנה מה שהקשה עליו בחש"י דהא דלא חולטין בזה רובא הייט גביה דחיבה נגדה הרי חוקה לחיסורא והקשה עליו דהא כהן הרי חוקה חתיין מהד חוקה דמחמת דמוקמינן לנכרה בחוקה חי קמה לה בחוקה ז"ל יפה הקשה והאמ"ל מה שיש ליישב קשיא זו :

ומה בהב"ב חיוה רחיוה דרובה עדיף אף נהרי חוקה ודחה בב"ב דבריו להאך רחיוה כנר כחבתי בלוח י"ב בהב"ב דמשמע לי הכי כוונה סוגייה ובהך דהיטוק שנומא כנר עימד שהבאתי לעיל בזה"ל י"ב נמי חיבה הרי חוקה לשי' רש"י עם חוקה עברה דהיטוק ודשיסה וכן י"ל גבי בליה בבית ב"פ"ק דגדה (דף י"ח) והרבה יש לי בזה והאמ"ל. וזה שהביע על הריב"ם ב"מ"ס דהאך דר"א בן פרעה הוי' רובן לאבד והביע עליו מחמת קובייתו דלעיל וכ' דנחמת האך דר"א בן פרעה לא הוי רובא אלא ספיקא בשלמא. גרס לו זה מחמת בלא גודע לו מאין יאל להריב"ם לומר דהוי רובא לאבד כהב"ב כ' עם בחב"ו הא"ל בלא ידע מג"ל להריב"ם דהוי רובן לאבד וכבר הראיתי באלב"ב דברי הב"ס בב"ב (דף קל"ג ע"ב) דלמרי"ה חסם להדיח השחא ומה שפניה שרובן לאבד ונהנין עליו תומרי חיים וכו' וכל רוחא יראה בעיין בלא ביון הריב"ם ונקט לישנא דרובן לאבד כלישנא דהלמודא דב"ב :

ומ"ש בהשנה הא"ל דחיבה דחיבה ספיקא נגד חוקה אודא לה החוקה מחמת הך ספיקא והביה ראי' מדבתי ה"ך כדתי ס"ס (איה כ"ח) שכ' עם דחיבה דחיבה מלחא ספיקא שפיר הוי ס"ס אף במקום דחיבה חוקה לחיסורא משום דהחוקה אודא לה מחמת ספיקא קמא וחיני דוחא ראי' מסברה ה"ך דאע"ו ה"ך לחיודי החוקה מחמת הך ספיקא אחי חסם לחודעי הך ספיקא מחמת החוקה קאחיין דכיון דמוקמינן לחוקה במקום ספיקא הרי הך ספיקא קמאן דליחא כלל וכמ"ס ה"ך להדיח עם י"ב ולוח כ"ו דהחוקה משויא להספק הראשון

כודאי וא"כ חסם ספיקא הוא דליחא מחמת החוקה אבל החוקה במלחא קאי ולא ליחא כלל מחמת הך ספיקא ואי הוי ספיקא לי' להרב ש"ך ז"ל דבמקום חוקה ל"מ ס"ס כלל וכדעת בע"ז עם (בס"ק ע"ו) בחמת לא הוי שני לי' בין הרי לחלחא ספיקא אבל דעת ה"ך הוא דלא אלימא מלחא דחוקה דלא האגי גדה ס"ס כלל ודעת ה"ך הוא דבמקום חוקה נמי מהני ס"ס ח"ה דמחמת החוקה משוינן לספיקא קמא כודאי ומש"ס לא סגי בחרי ספיקו משום דהואיל דספיקא קמא אודא לי' מחמת החוקה הרי לא פס גבן הלא חד ספיקא תנינא אבל היכא דחיבה עוד ספיקא תליחא שפיר מלשקר לספיקא תנינא למהוי ס"ס ומכתי הך ס"ס אף דהחוקה במלחא קאי כמ"ס דלש"ך מהני ס"ס במקום חוקה והחוקה לא מהני אלא למשויה לספיקא קמא כודאי והא דלא משוינן לכולהו ספיקו כודאי מחמת החוקה לזו משום דליחא החוקה מחמת ספיקא קמא אלא משום דאף דהחוקה לא ליחא אבל מ"מ הא דמוקמינן מלחא חוקה לה ייפינן אלא במחא ספיקא ומש"ס הוא דלא משוינן עודאי הלא לספיקא קמא לחודא. וא"כ שפיר סברה הרב ש"ך ז"ל אף להאך דסברי דספיקא דלורייתא מדלורייתא לחומרא דאף דכלא החוקה נמי הוי חיסורא דלורייתא מ"מ אי הוי הך חיסורא משום דספיקא דלורייתא לחומרא הרי עב"ס ספיקא הוא וספיקא קרינן לה ומחמת ספיקא הוא דאסרינן לה ואי משכחינן עוד ספיקא תנינא לאנערופי כהדי ספיקא קמא הרי הוי ס"ס וא"כ הוי סגי בחרי ספיקו אי לאו הך חוקה דמרע לספיקא קמא משוי לי' כודאי. אבל ל"ד דלאו לאורעי הך ספיקא מחמת החוקה קאחיין אלא אדרבה לאורעי החוקה מחמת הך ספיקא קאחיין אלא חייב לן סברה ה"ך לאשוקי מאיסור דלורייתא להאך רבנותא דסברי דספיקא דלורייתא מדלורייתא לחומרא דהא אי יימא דכל ספיקא חסור מדלורייתא ח"כ הך ספיקא לא מהני מידי לאשוקי מאיסורא דלורייתא וא"כ קמו האך חרי חוקי לחיסורא במלחא' ודוכתי'. אמנם להאך דסברי מדלורייתא כל ספיקא רחמנא שרי' וא"כ בכה ספיקא הוי נפקא לה מאיסורא דלורייתא אי לאו הך חוקה. ח"כ כבר חתי לן חוקה ה"ל למשויה חיסורא דלורייתא ולבנה דהוי חיסורא דלורייתא מחמת הך חוקה לא פס גבן אלא חוקת מייס דנכרה נגד רובא דטביעה וכמש"ל בלוח י"ב ובהך סוגיא דריש פ"ד דכריתות השקול וערי זה בחש"י הא"ל להביא ראי' לפרור ולכנות סברה ה"ך ז"ל אין ראוי להאריך מה שיש להשיב על דבריו לפי שיטתי' בדעת ה"ך הואיל וכבר כתבנו דדעת ה"ך הוא בלופן אחר וכל משיין הוופט בזהך יבטע במערים דכסוגיא הא"ל חייב עיין כלל לסברה ה"ך ז"ל :

ונקיטנא בשיפולי ושאילנא בשלמא רבא לארבה ההורס ומחיק בדקי' ז"ל' ופרתי' ממנו ה' קינו חרים בכבוד החמים כבוד הא"ד הדרת ש"ב ידי החורס גורם ועפרה הרב המחל"ט בהורה ומדות ממנו חכמים כבוד קש"ת מוה' אדרן ג"י בשהמ"ח מחמת אהבן :

מיד עברי דך וילגא מפרד לדי הרב מוה"ר"ה עשעכנאווער חשבות כח"י כדון טעונה דווילנא וכי

שאלות ותשובות סימן וז חוט המשולש יד

וכה הראוי במכתב כח"ר אליו כתוב שהפלו לראות דברי חשבוני בזה הגני שלחה לידידי וישים נא עין עיונו על דברי ויודיעני אשר עם לבב חכם בזה והני הגני לעיין באמרי נוגמו והשיב לכבודו אשר העלה בנאודתי וכעת מאין פתח פתאי לזה כי עתה באתי מדרכי ולא הי לי פתאי אף להקן סידור קונטרסי בלו אשר סדרתי בקאיונה בחוסר כל הספרים הגורמים לעיין בהם רק עפ"י שהי' רשום בזכרוננו ובכחוי' רכמתיו אשר נתווכחתי עם בעל נר"ב מידי עברי על דבריו וכו' יח"ש למען הוזהמו אמת יורני דרך האמה בחורה דכתיב בה אמת ואלוה רב יקבל כנסתו ונפש החיים באאמ"ח סודרי"ץ ואלה"ה מוללחזין . יום א' י"ב אדר א' תקס"ב לפ"ק :

סימן ז

מה שחשיב הגאון הגדול בעהמ"ח ס' סנחת אהרן לאא"ז הגאון מוהר"ח ז"ל :

תך זה נחיה לעומקה דדינא פלפולו עגום וסכרחה נכונה עיניו כיוניס על אפיקי הש"ס והפוסקים חין דבר סתום לפניו דלח שלטח ביה עינא ה"ה אהו' ש"ב חביבי וידידי הרב הגאון המאה"ג האריף ובקי המפורסם בעולם בינתו ונקיאותו ובהון הרוכה חממתו כש"ח מ' חיים כ"ו :

הנה זה זמן ככיר אשר הגיעני אגיס"ק ושו"ה בעסק עגונה שבטלה נפל במשאל"ם נכחא דהחירא עדיף חכם מנביא אשר העלה בעולם חממתו להחיר ואל ירע בעיניו אשר ענרתי ענרת הדברות ולא השבתי עד כה . דע אהו' ש"ב ידידי חבילוח ערדן עזוסני וכחרוני ואיני מופנה מכל לך ובשגס שאין הדבר נמוך לשעה כי שמעתי שכבר ילאה בהיתר ע"פ בד"ץ דק"ק ויילגה בציורף כבוד מעכ"ח . אמנם תממת שערבים עלי דבריו כעטימים פיתו א"ע על זמן מועט ורחיתי ממש כל ההחירות ששביח מעכ"ח הרגשתי גם כן ובחבתי בחשוכה בקארה וכאשר הוא למראה עיניו :

אך שלא מלאתי לבי להחיר שמירתי אוראה אגבי ולא עלי הדבר מוטל וכבר היא מחלוקת ישנה בין גדולי הפוסקים בחשוכה מהרי"ק שהמ"ר מו"ט מקיל בדיון משאל"ם אף בלי ראייה ברורה וחולס א"י . במ"ס אמרדכי בשם ר"א מורדין שיש להחיר במשאל"ם אף בלי ראייה ברורה ע"י חוקות מוכיחות שבעבע והב"י בחשוכה שם התמיר אף במשאל"ם שלא החיר רק בראיה ברורה ע"ש באריכות וכמו כן אגבי שלא מלאתי ראייה בפירוש לא לאיסור ולא להחיר רק שבחתי על חבתי הדור מי שלבו שלם ברבר יכול להקל אף שחבתי שם בכל בקארה ע"כ אשרש שיחתי :

ובריש מילין אפלטל מה שמטייל בה מענין לעטין בלוחו ענין בחשוכה נ"ב שמ"ג מה ששביח

ראיה נגד הסכרחה של הריב"ש דמש"ה לא חוליקן בזה רובא במשאל"ם משום דאיכא נגד הרוב הרי חוקה וברי חוקה עדיף מרובא וכתב מעכ"ח דרש"י ס"פ י' יוהסין (פ' ע"ב) סבר דאף דאיכא הרי חוקה נגד הרוב אפ"ה רובא עדיף מה"ל דסברי רבנן בחיטוק שמאלא בלד עישה דנעמא העישה דרובא וחוקה רובא עדיף דאע"ג דהתם איכא חרי חוקה נגד הרוב לביעת רש"י עברה דחטוק ודעישה ואני אומר דאין משם ראייה לסחור דאע"ג דמוכח שם דחרי חוקה לא עדיף מרובא :

אמנם גם רובא לא עדיף מחרי חוקה וה"ל פלגא ופלגא אמש"ה סבר ר"י שם דאין זו חוקה ששרפין עליה את התרומה ואיני כוה"י והא דקאמרינן רובא עדיף מחוקה לא עדיף ממש אלא כמו פלגא ופלגא וכמו כן מוכרחים אנו לפרש לדעת הב"י שסבר דלענין הלכהא איכא דאיכא חרי חוקה נגד הרוב ה"ל פלגא ופלגא וכמ"ס החוי"ט פ"ג דעירובי מ"ח ע"ג והדרכה דלפ"ז מיושב לשיטה רש"י קשייה החוס' וה"ל לתירוק שאין זה רוב חשוב וגם מש"ה אינעדיף הגמרא אליבא דרבנן לומר דעשאוהו כמו שיש בו דעת לשאל וכמו שמתקן החוי"ט שם דעת הב"י ע"ש :

וגם מיושב קשייה החוס' לר"מ מרפ"ב דיבמות דסובר שם דה"ל פלגא ופלגא ובקידושין שם סבר דרוב כמאן דליחא דו"ל דיבמות שם ליכא אלא חד חוקה נגד הרוב מש"ה סבר סמוך מיטעמא לחוקה ור"ל פלגא ופלגא משא"כ בקידושין שם דאיכא גמי חוקה נגד הרוב דבחד חוקה ה"ל פלגא ופלגא וגמאר עוד חוקה דעברה מוקמינן אחזק ועבור לגמרי א"כ אף רש"י מודה לסכרחה הריב"ש דבמשאל"ם דאף דרובא למיתה אפ"ה אם ל"ה דאיכא בני חוקה נגד הרוב וה"ל פלגא ופלגא :

אמנם כ"ו בחבתי לפי דעתו דסובר דלשיטה רש"י נמי איכא חוקה עברה דחיטוק אף שאין האמת הכי חדא שאין להיטוק חוקה עברה דנעישה דו"ל דנגע בלאו בעת הלידה שהיא עמאה לידה ובת"ש החוס' ר"פ נוח כוחים (דף לב ד"ה והטבילוח) ט"ש וגם דבמא היתה המילדת עמאה ועוד דאע"ג דרש"י לא סבר דהחיטוק עמא ודאי משום דנשים עמאות גופפות ומנשקות אוחו מ"מ מידי ספיקא לא נפיק ועיין בפ"י בקדושין שם דכזה מיושב קשייה החוס' קצת על רש"י א"כ כמו לשיטה החוס' שאין לחיטוק חוקה עברה מחמת שדאי עמא משום שגשים נדות גופפות ומנשקות אוחו . כמו כן לשיטה רש"י י"ל חיטוק בעת הלידה גופפות ומנשקות אוחו נשים נדות ואין לו שום חירה שהיה עבור אף רגע א' :

אך הראיה של הב"ב דרובא עדיף מחרי חוקה מפרה אדומה דאיכא חרי חוקה נגד הרוב היינו אוקי גברא דמזין עליו בחוקה עומאה וגם חוקה שאינו זכוחה ודלמא במקום נקב קא שחיט ואפ"ה חוליקן שם בזה רובא ו ראייה ברורה נגד הריב"ש הא"ל ומה שמדחה שם ראייתו משום דככל ספק בשחיטה יש גמי חוקה במחגדות